

II/2.

ZÖLDFELÜLETI STRATÉGIA 2024.

Első felülvizsgálat

Veszprém 2024. december

A ZÖLDSTRATÉGIA MUNKACSOPORT TAGJAI 2024

- Brányi Mária önkormányzati főtanácsadó (okl. táj-és kertépítész mérnök)
- Csik Richárd önkormányzati képviselő, fenntarthatósági tanácsnok
- Báthoryné Dr. Nagy Ildikó Réka tanszékvezető egyetemi tanár (Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Tájépítészeti és Településtervezési Kar, Budapest, okl. tájépítész mérnök)
- Dr. Domokos Endre egyetemi docens (Pannon Egyetem, Fenntarthatósági Megoldások Kutatólabor, okl. környezetmérnök)
- Haluza János parkfenntartási ügyintéző (VMJV PH Városüzemeltetési Iroda, okl. kertészmérnök)
- Pernesz Kata parkgondozási csoportvezető (VKSZ Zrt., okl. tájépítész mérnök)
- † Strenner József nyug. városi főkertész, okl. kertészmérnök †
- Görgics Kálmán köztisztaságért felelős csoportvezető (VKSZ Zrt.)

Tartalomjegyzék

1. Előszó	4
2. Küldetés (misszió)	6
3. Jövőkép (vízió)	6
4. A Zöldstratégia illeszkedése más stratégiákhoz	7
5. A 2019-ben elfogadott stratégia megvalósításában eddig elért eredményeink	9
6. Zöldfelületek fejlesztésének alapelvei	15
7. Ökológiai szemléletű zöldfelület gazdálkodás gyakorlata Veszprémben	17
8. A jövőben is fontos prioritások	19
9. A komplex megközelítés elve	22
10. zöldfelület fenntartást jobbító javaslatok	24
11. A zöldfelületi elemek fejlesztése	29
12. Zöldfelületek fenntartása	45
13. Jó gyakorlatok adaptálása	60
14. A természet alapú megoldások lehetőségei Veszprémben	63
15. Kutyafuttatók	65
16. Kommunikáció, társadalmi bevonás és együttműködés	68
17. A középtávú stratégiai célok összegzése	71
18. Eredmények számokban	72
19. Összegzés	73
Függelék – Zöld Minimum	75
Felhasznált irodalom	84

1. ELŐSZÓ

Veszprém város középtávú stratégiai célkitűzése, hogy 2030-ra saját városméretében Európa 20 legélhetőbb városa közé kerüljön. A cél eléréséhez szükséges a városi életfeltételeket, a városi környezet kínálta lehetőségeket, a kitűzött elsődleges cél szolgálatába állítani. Az anyagban felsorolt aktivitások segíti a kitűzött cél elérését.

Veszprém Önkormányzata 2019. szeptemberében fogadta el a település „Zöldfelületi stratégiáját.” Eltelt öt év, mely elegendően hosszú időszak ahhoz, hogy megvizsgáljuk a stratégiában foglaltak aktualitását, megvizsgáljuk az elért eredményeket, illetve az elmúlt időszak hozta változásokat beépítsük egy aktualizált változatba. **A „Zöldfelületi stratégia” felülvizsgált verziójának közreadásával olyan új értéket kívánunk létrehozni, amely hozzájárul a veszprémi zöldfelületek megőrzéséhez, színvonalának további emeléséhez, értékeink jövő generációk számára történő átadásához, továbbá követendő mintául szolgál a környezettudatos gondolkodással élőknek.**

A zöldfelületek jelentősége az urbanizáció fejlődésével és az embert érintő egészségkárosító környezeti tényezők felismerésével fokozatosan nő. Az emberi környezet védelmében a városi lakóhelyek zöldfelületeinek fontos feladata van, ezért ezen jó minőségű elemek fenntartása kiemelt szerephez jut. Szűkebb értelemben, a bennünket körülvevő zöldfelületek jó életfeltételeit, tágabb összefüggésben az emberi lét egészségesebb életkörülményeit kell megteremteni, illetve megtartani.

Veszprém városa komoly hagyományokkal rendelkezik a városi zöldfelületek színvonalas kialakítása és fejlesztése terén. Kiemelkedő korszak volt Strenner József főkertészi időszaka, amikor a Kertészeti Egyetem fajta kísérleteiben új fajták kipróbálásában működött együtt Veszprém az ország szakmai téren vezető felsőoktatási intézményével. Ebben korszakban kerültek a városba azok az egzóták, amelyek városi környezetben növényritkaságnak számítanak. Ekkor alakult ki a városra jellemző - a növényritkaságok jóvoltából arborétumot idéző faj ill. fajtagazdagságú - zöld arculat is. Az elmúlt évtizedek fejlesztései, valamint az évek alatt kinevelt szakembergárda és a kapcsolódó stratégiai dokumentumok rendelkezésre állása együttesen lehetővé teszik a terület minőségi megtartását, mely a 2019-ben Közgyűlés által elfogadott zöldfelületi stratégia célkitűzései szerint már napjainkban is zajlik.

A 2019-ben elfogadott stratégia a Zöldfelületi Helyzetkép adataira épült és az öt éves felülvizsgálat során készülő módosítás is változatlanul arra épül, figyelembe véve az elmúlt években már elért eredményeket, a már megvalósított célkitűzéseket.

"Megtanulom, megőrzöm, tanítom, továbbadom..." - mondja az "Örökségünk" című dal.

"Megtanulom": feltárjuk és rendszerezük az értékeinket;

"Megőrzöm": elhárítjuk a fenyegető veszélyeket, megóvjuk és fejlesztjük értékeinket;

"Tanítom": bevonjuk a helyi társadalmat a zöldfelületek megóvásába és fenntartásába;

"Továbbadom": átadjuk az értékek megóvásának tudományát a következő generációnak.

A zöldfelületekre vonatkozó intézkedések finomhangolása mellett az anyag hangsúlyos része a biodiverzitással kapcsolatos tevékenységek részletezése. A jól működő városi ökoszisztémák fenntartása jelentősen javíthatja az emberi egészséget és jólétet, és hozzájárul az éghajlatváltozás mérsékléséhez és az ahhoz való alkalmazkodáshoz. A biodiverzitás elősegítésére irányuló tevékenységek nemcsak a városi zöldfelületek minőségét növelik, hanem hozzájárulnak a veszprémi ökoszisztéma szolgáltatások megőrzéséhez, fejlesztéséhez, ezáltal az általános társadalmi jólét biztosításához.

A Zöldstratégia megvalósítása során jó úton járunk, amit többek között jól igazol, hogy az URBACT Good Practice pályázatán európai jó gyakorlat minősítést nyertünk a városi zöldfelületek biodiverzitásának növelése terén elért eddigi eredményeinkkel. A pályázat külön méltatta a Vadvirágos Veszprém programot, amely jövőre lesz 10 éves.

A Fiabci Nemzetközi Ingatlanfejlesztési Nívódíjpályázaton 2024-ben a Magyar Urbanisztikai Társaság Különdíját és „A legjobb projektek a pályázók szavazata alapján” I. helyezett díját kapta a Veszprémi Kulturális Negyed Fejlesztése. A 2014-es rendezési tervmódosításkor András István városépítész és csapata készítette elő a Kulturális Negyed Fejlesztés lehetőségét és építette be a rendezési tervbe. Nagy öröm, hogy ezt több pályázati forrás összekapcsolásával 2023-ban meg lehetett valósítani. Egyrészt a TOP Zöldváros projekt forrása, másrészt Európa Kulturális Fővárosa Program forrásai segítették a kialakítást, azonban nem csak a pénzügyi forrásoknak köszönhető az eredmény, hanem annak a példaértékű összefogásnak, ami városvezetés, Pannon Egyetem és Veszprém 2023 Zrt. között megvalósult.

Veszprém, 2024. december

Zöldstratégia Munkacsoport

2. KÜLDETÉS (MISSZIÓ)

A ZÖLDFELÜLETEK A TÁRSADALMI ÉS GAZDASÁGI MEGÚJULÁS, A FENNTARTHATÓSÁG ÉS A KLÍMAVÉDELEM ESZKÖZEI. A MINŐSÉGI VÁROSI ZÖLDFELÜLET MEGŐRZÉSE, FEJLESZTÉSE ÉS FENNTARTÁSA A JÓ ÉLETMINŐSÉG ZÁLOGA.

3. JÖVŐKÉP (VÍZIÓ)

Veszprém, a Bakony és a Balaton között, változatos táji adottságokkal és értékes zöldfelülettel rendelkező város. Zöld értékeivel tudatosan és fenntartható módon gazdálkodik, ezért zöldfelületei magas színvonalúak és változatos ökoszisztéma szolgáltatást nyújtanak az itt élőknek és a turistáknak egyaránt. A Gulya dombi erdő, a Séd menti zöld sétány, a Belváros megújult történeti zöldfelületei, a lakótelepek és a kertvárosi területek zöldfelületeivel kiegészülve egységes zöldhálózatot alkot, amely hozzájárul a település rekreációs és turisztikai kínálatához és jelentősen növeli az életminőséget. A zöldhálózat az utcafásítási program és a zöldsétányok megvalósításával válik teljessé, szolgálva az autósok és a nem motorizált közlekedés kényelmét. Veszprém értékes dendrológiai örökségét őrzi és további növénytelepítésekkel, gondos növényalkalmazással gazdagítja. A zöldfelület-gazdálkodásban egyre több olyan technológiát alkalmaz, amely a fenntarthatóságot, kiemelten a biodiverzitást növeli. A rá bízott zöldfelületeket tervszerűen kezeli, megújítja, fejleszti a közösség széles körű bevonásával. Céljai elérésében elkötelezett partnerei segítik, a magánszféra, a nonprofit szektor, az intézményi szféra és az üzleti szféra részvételével, amelyek nemcsak a stratégiaalkotásba, hanem a megvalósításba és a fenntartásba is bekapcsolódnak. A közcélú zöldfelületek a településarculat egyedi és értékes elemei, amelyek a város *Arborétum város* karakterét meghatározzák. A zöldfelület helyszíne és tárgya a környezeti nevelési programoknak, amelyek minden korosztály és társadalmi csoport számára elérhetőek. A közterületek zöld központú fejlesztésével és fenntartásával a város követendő példát mutat mind a magánszektornak, mind más településeknek egyaránt.

A zöldfelületek a városok nélkülözhetetlen elemei, a városi élettér szövetének biológiailag aktív felszínei, amelyek kiemelt szerepet játszanak a települések ökológiai egyensúlyának és a városlakók egészségének fenntartásában. Különböző történelmi korok városi településeiben a zöldterületek – mint az urbánus, sűrűn beépített területeknek természet közeli állapotot hordozó elemei – nem csak a városkörnyéki, vidéki területekhez való ökológiai kötődést testesítik meg, hanem a városkép, a város esztétikájának alapvető meghatározói.

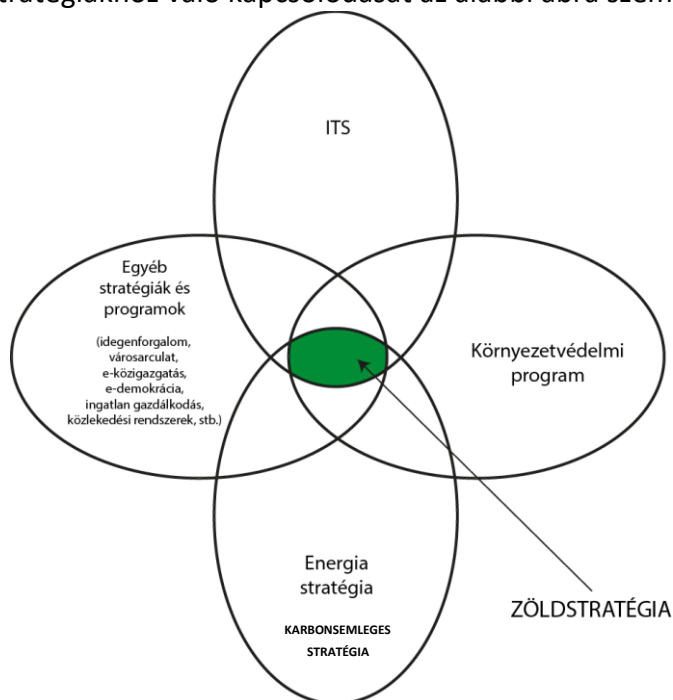
A városi zöldfelületek jelenlétének különösen nagy szerepe van a városi életminőség esetében. Különösen így van ez Veszprém esetében, amely XIX. századi, 13.200 lakosú kisvárosból néhány évtized alatt 70.000-et meghaladó, nagyvárosias megyeszékhellyé fejlődött, majd a rendszerváltást követő társadalmi mozgások révén közel 60.000 lakosú, fejlett nagyvárossá vált.

4. A ZÖLDSTRATÉGIA ILLESZKEDÉSE MÁSTRATÉGIÁKHOZ

Veszprém városa több stratégiai dokumentummal rendelkezik, amelyek a zöldfelületek vonatkozásában rész-stratégiákat vázolnak fel. Ezek a következők:

- Veszprém Megyei Jogú Város - Integrált Városfejlesztési Stratégia (IVS) 2008. október
- Településfejlesztési Konceptió (2014. június)
- VMJV Integrált Településfejlesztési Stratégia (2014. szeptember)
- Hőség- és UV-riadó terv (2018. június)
- Fenntartható Energia és Klíma Akcióterv (SECAP) 2018.
- Veszprém MJ Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája (2014–2020)
- VMJV Környezetvédelmi Programja (2026)
- TOP Plusz Városfejlesztési Programterv (2021-2027)
- Veszprém 2030 – Városfejlesztési stratégia
- Fenntartható Városfejlesztési Stratégia (2021–2027)
- Veszprém MJV Fenntartható Energia és Klíma Akcióterve (SECAP)
- Tájékoztató Veszprém város 2018. évi környezeti állapotáról (2018. november)
- VMJV Energetikai Stratégiája (2010-2025.)
- VMJV Civil Konceptiója
- Veszprém város fenntartható városfejlesztési stratégiái (folyamatban)
- Veszprém Ifjúsági Stratégiája (2023)
- Karbonsemleges stratégia 2024 (2024. szeptemberben a Közgyűlés tárgyalta, és fogadta el)

A zöldstratégia egyéb stratégiákhoz való kapcsolódását az alábbi ábra szemlélteti:

A zöldstratégia számos speciális és általános tematikájú települési stratégiának és programnak része, így azokkal kölcsönösen hatnak egymásra. A **harmonikus jó minőségű városi környezet**, mint

az átfogó stratégia egyik **koncepcionális célkitűzése**, minden beavatkozás mozgatórugójává kell, hogy váljon. Mind a tematikus, mind a területi célok kiválasztásánál alapvető célként kell tekinteni.

A **természeti és épített értékekben bővelkedő település** környezeti állapota összességében megfelelőnek mondható. A város nagy kiterjedésű gondozott zöldfelületekkel rendelkezik, mellyel együtt jár, hogy a város zöldfelületeinek egy része folyamatos megújításra szorul. A kedvező sűrűségben elhelyezkedő zöldfelületi elemek egységes zöldfelületi rendszert alkotva, jól tagolják a városszövetet. A zöldfelületi ellátottság jónak mondható, ugyanakkor az egyes elemeken belül az aktív rekreáció és sportolás lehetősége bővítési lehetőséget rejt. A nemzetközi irányelvek mentén 3 x 10,0 m² zöldfelületet célszerű biztosítani lakosonként, mely mérték Veszprémben teljesül, mivel 33 m² közhasználatú zöldfelület jut egy lakosra városunkban.

Az elmúlt években több nagy ívű zöldfelületeket is érintő rekonstrukció fejeződött be, melyek pozitív fogadtatásra leltek a használók részéről és a szakmai körökben egyaránt. Azonban feladat mindig marad előttünk. Abban a szerencsés helyzetben vagyunk azonban, hogy Veszprémben egy kialakult jó gyakorlatot lehet folytatni. Megállapíthatjuk azonban, hogy jelenleg is folyamatban van néhány további projekt előkészítése.

Még mindig több zöldterületi elemként szabályozott földrészlet magántulajdonban van Veszprém területén, amelyek területfelhasználási rendezése fontos feladat az önkormányzat részére. Ennek megoldására lehetőség nyílhat, a tervezett településszerkezeti terv felülvizsgálata során.

5. A 2019-BEN ELFOGADOTT STRATÉGIA MEGVALÓSÍTÁSÁBAN EDDIG ELÉRT EREDMÉNYEINK

Az elmúlt öt esztendőben sok változás történt az életünkben, azonban ezek alapjaiban nem változtattak a 2019-ben elfogadott zöldfelületi stratégián. A zöldfelületek szerepe és fontossága mit sem változott. Változást részben az elért eredmények summázása, másrészt a Veszprémet is érintő klímaváltozás hatásának ellensúlyozását jelentő megoldások nyomatékosabb megjelenése adja. Ez utóbbi elemsor nem csak Veszprém életében jelentkezik markánsabban, hanem a hazai, sőt európai szinten is.

A 2019-ben elfogadott veszprémi zöldstratégiára jellemző ökológiai szemléletű jövőkép, akkoriban még unikálisnak számított, azonban manapság a szakmai körökben már szinte elfogadott nézőponttá válik. Sőt maga a stratégiai témaválasztás is ritkaság számba ment 2020-at megelőzően.

A klímaváltozás ellensúlyozása esetében, települési szinten a települési vízgazdálkodás kérdése az a témakör, ami öt évvel ezelőtt sokkal kisebb hangsúlyt kapott, mint amilyen teret betölt a napjaink településfejlesztési kérdései között. A zöld-kék infrastruktúra összekapcsolása ma már elengedhetetlen eleme kell, hogy legyen a zöldfelületekkel kapcsolatos gondolkodásnak. Ezt nem csak mi érezzük Veszprémben, hanem országos, sőt európai szinten is prioritást kapott ez a kérdéskör. Ezt bizonyítja, hogy több KEHOP -os pályázati lehetőség, illetve a TOP+ -os forrás is felhasználható a csapadékvíz gazdálkodás, vízmegtartó megoldásainak meghonosítására. E

Egy Integrált Települési Vízgazdálkodási Terv kidolgozása Veszprém Vármegye Fejlesztési Tervére tekintettel, azzal összhangban, a vízgazdálkodási kérdések rendszer szintű kezelése és megvalósítása érdekében fontos feladattá vált. A létrejövő anyag adhatja meg az alapot az FVS-ben már évek óta szerepeltetett vízgazdálkodási feladatok rendszerszintű megvalósításához.

A csapadékvíz helybeni hasznosítása, a települési környezet élőhelyének minőségi javításán túl a települések kondicionálásánál is kiemelten hasznosul. Ebben a kérdéskörben is a szemléletváltásnak van a legnagyobb szerepe, mert ha a tudatunkba beépül a vízérzékeny gondolkodás, azt követni fogja a vízérzékeny tervezés és megvalósítás. A tudatos gondolkodás magával fogja hozni a tudatos forrásteremtést, így valamennyi műszaki beavatkozás, ami csapadékvízhez kapcsolható, új és újabb csapadékvíz megtartó elemet hívhat életre. Azonban fontos, hogy ne keverjük össze a csapadékvíz megtartást és hasznosítást az öntözőfejekeken keresztüli öntözéssel. Az utóbbi víz kijuttatása víznyerő helyről, míg az előző, a lehulló csapadék megtartása tározással, elnyeletéssel/szikkasztással, vagy valamilyen talajközeli tároló elnyelető, talajrétegbe elvezető megoldással.

- A városi zöldfelületek méretét megőriztük
- Favédelmi és fakivágási rendeletet alkottunk, majd aktualizáltuk
  - Az úszótelkes beépítésű városrészekben az ingatlan falától 4 méternél távolabb engedélyezhető fenyő, és 6 méternél távolabb lombos fa telepítése.
- Zöldfelületi parkolás büntetést von magával
- A lombos fák és fenyők mennyiségének közel 3000 egyeddel, több, mint 10%-kal való növelése (nyilvántartott mennyiség 2%/év) valósult meg

- Ökológiai szemléletű fenntartás kiterjesztésre került: vadvirágos Veszprém területi növelése; mulcsozó fűnyírás térnyerése; apríték, nyesedék komposzt zöldfelületeken való megtartása ill. visszajuttatása.
- Veszprém területén – közterületen és magán kertekben egyaránt - magas számban fordulnak elő botanikai ritkaságot képező lombos fák és fenyők. A közterületeken lévő botanikai ritkaságok fokozatos kitáblázását tervezzük (jelenleg 100 példány kitáblázott, egyes táblákat már pótolni, vagy javítani kell).
- Kiadványokat jelentettünk meg: A „Közösségfejlesztés Veszprém város településrészein” TOP-6.9.2-es pályázat támogatásával jelent meg a *”Veszprémi fák és bokrok”* című kötet Strenner József és Gáspár Gábor szerzőpáros munkájának köszönhetően 2021-ben. Később tematikus sétaúttal is feltárhatóvá tehetjük ezen helyi értékeinket.
  - A *„Klímaadaptív gyepgazdálkodás a városban”* szakmai kiadvány 2021-ben jelent meg a” VKSZ” Zrt. és a Szent István Egyetem gondozásában.
  - A *„Régi Magyar Kertek”* második kiadása (szerk. Géczy János) 2023-ban jelent meg TOP-6.9.2 pályázati támogatással a Pesti Kalligram Kiadó gondozásában, a „Közösségfejlesztés Veszprém város településrészein” program keretében.
  - A Veszprémi Hét Nap „Zöld Sarok” rovatában 2021-2023 között cikkek jelentek meg helyi szakemberek tollából helyi zöld értékeinkről. Ezt a programot folytatni kívánjuk az aktuális témák mentén.
- **Több területen valósítottunk meg zöldfelületi megújítást:**
  - Zöldváros projekt
  - Acticity projekt
  - Pannon Egyetem kampuszának közhasználati megnyitása
  - Gyárkert projekt
  - Futópálya létesítés a Séd-völgyben és a Jutas lakótelepen
  - Táborállás park megújítása
  - Játsszókert megújítási program: Magyar népmesék játszókert, Mocorgó játékkert, Szerelem szigeti játékkert, Rózsa utca 48 lakóház északi oldalán lévő játszókert, Vilonyai utca 9-13 társasház keleti oldalán lévő játszókert, Deák isk. nyugati oldalán lévő játszókert, Kálvin János parki játékkert, Barátság parki játszókert, Cholnoky lakótelepi játszókert....
  - Fasor megújítások
  - Kutya futtatók létesítése
  - Szemléletformáló programok megtartása, cikkek megjelentetése
  - Szakmai fórumokon történő részvétel, tapasztalatcsere
  - Hazai és nemzetközi elismerések
  - Az eredményekről évenkénti beszámoló a Közgyűlés előtt

- **Fa örökbefogadási program:**

- 2023-ban fa örökbefogadási programot indítottunk. A közterületi fák örökbefogadásának lehetősége, kiemeli a lombos fák és fenyők alapvető fontosságát a város ökológiai rendszerében.
- A fákat magánszemélyek, intézmények vagy vállalkozások, civil szerveződések egyaránt örökbe fogadhatják. A fa ültetésében való közreműködés lehetséges, de nem feltétel. Az örökbefogadó feladata a fa jólétéről való gondoskodás, különösen a fiatal egyedek esetében a nyári időszakban történő öntözés.
- Az örökbefogadók hozzájárulnak a faállomány megőrzéséhez és védelméhez, ezért a közösségért végzett munkájuk elismeréseként emléklapot kapnak. Idáig 461 fát fogadtak örökbe.

Emléklap minta

- **Közösségi kertek építése:**

- A városi kertészkedés különböző korú és hátterű embereket szervez közösségbe, akik a közös kertészkedés során elsajátított szemléletet az élet más területein is gyakorolják: környezettudatos, egymás munkáját megbecsülő lakói a városnak. A kertek közösségteremtő erejük és nevelő funkciójuk mellett friss zöldséggel, gyümölcssel, fűszernövényvel látják el városlakókat.
- A közösségi kert olyan innovatív kezdeményezés, amely egy városi környezetben ad követhető példát a környezettudatos és fenntartható életmódra, és hívja fel a figyelmet az erre vonatkozó szemléletváltás szükségességére. A program egyedisége és aktualitása ezen túl leginkább abban áll, hogy már önmagában is új megközelítést kínál a városi térhasználatra, a közösségi terek átértelmezésére, a fenntartható nevelés megnyilvánulási formáira és a know-how gyakorlatba ültetésére.

- Veszprémben a Csalán Egyesület létesítette az első közösségi kertet a Paál László garázstelep melletti önkormányzati területen, amely mélymulcsos technológiával működik. A második közösségi kert a Vilonyai u. 4. mellett jött létre. Magaságysos közösségi kert létesült a Csikász u. 2. mellett és a Mester utcában.
- További közösségi kertek létrehozását támogatjuk a város közterületein és intézményi területein. További lehetőséget rejt iskolai és óvodai kertek létrehozása (tankertek) a városi intézmények területén.
- A kertművelés mellett a komposztközösségekben a lakosok újrahasznosítják az organikus hulladékot, hogy termékeny talajt állítsanak elő. A komposztközösségek közösen gyűjtik és dolgozzák fel a háztartási szerves hulladékot, például a növényi hulladékot. A komposztálás csökkenti a szeméttelpekre kerülő hulladék mennyiségét. A szerves hulladék újrahasznosítás révén a városok kevesebb szemetet termelnek, és csökken a hulladékszállítási költségek terhe is. A komposzt közösségi kertekben és parkokban felhasználható, gazdag tápanyagforrást biztosítva a növények számára. Ez különösen fontos a városi területeken, ahol a talajminőség gyakran gyenge. A komposztálás közösségi szinten erősíti a környezetvédelem iránti elkötelezettséget, és edukációs lehetőséget nyújt a lakosok számára. A résztvevők megtanulják, hogyan lehet hatékonyan kezelni a hulladékot, és felismerik a környezetvédelem fontosságát. A kertműveléshez hasonlóan a komposztálás is lehet közösségi tevékenység, amely összeköti az embereket, és együttműködést igényel. A közös cél érdekében végzett munka segíti a közösség erősödését, és ösztönzi a részvételt a helyi környezetvédelmi kezdeményezésekben. Ide kapcsolódik, hogy két közösségi komposztáló jött létre 2024-ben: a Csikász utcában és a Mester utcában.

• Holtfa Program

- A lábon álló, de elpusztult, vagy már kidőlt fa a gazdátlanság, rendezetlenség érzetét kelti. Ezek a fa maradványok számos élőlénynek jelentenek élőhelyet és táplálék forrást. A földön elfektetett holtfák környezetükre nem veszélyesek. Ma már egyre gyakoribb a holtfák jelenléte az erdőkben, és újabban a városi közterületeken is, mivel az élővilág részére fontos élőhelyként szolgálnak. A kéreg alatt lárvák fejlődnek, faanyagukat rovarok rágják. A hasadékokban és odvakban menedékre lelhetnek mókusok madarak, a faanyagot gombák dolgozzák fel. Az elpusztult faanyag lassan lebomlásnak indul, ez a folyamat felszabadítja az értékes tápanyagokat, mint például a nitrogén, foszfor és kálium, amelyek fontosak a talaj termékenységének fenntartásában és a növények növekedésében.
- A holtfa esztétikai szempontból is formálja a városi tereket, és megjelenésével hozzájárul a természetes környezet kialakításához. Az erdőkben természetesen végbemenő folyamatoknak a megismertetése, közelebről való megvizsgálhatósága, bemutatása az egyik célunk, amelyektől a városban élő ember fokozatosan eltávolodott.
- Jelenleg a Damjanich u. 1-3. épületek mellett és az ActiCity mellett található holtfa, rendezett környezetben. További holtfák elhelyezését tervezzük, megfelelő tájékoztató táblákkal ellátva. A holtfa főszabályként elfektetett, biztonságos fatörzs, azonban esetenként vizsgálható, hogy vázágaitól megtisztítva, visszavágva lábon maradhat-e az adott élőhelyen. A lábon álló törzsek harkályok táplálkozóhelyei, az odvai pedig madarak, denevérek menedéke

lehet, bennük dendrotelmák – vízgyülemlek – képződnek, amelyek további életformák élőhelyeit biztosítják.

ActiCity melletti holtfa, rendezett környezetben

- A madarak a biodiverzitás jól érzékelhető, szemmel látható indikátorai. Ugyanakkor a rovarok elleni biológiai védekezésben is kulcsszerepet töltenek be, szorgalmas rovarölők, pusztítják a levéltetveket, hernyókat.
- Megfigyelésük, énekük, a hangjuk hallgatása pozitívan hat a mentális egészségre, nyugtató hatásai kiemelkedőek a városlakók számára.
- A program - a teljesség igénye nélkül - az alábbi madarak élőhelyének biztosítására fókuszál: *széncinege, kékcinege, barátcinege, ökörszem, őszapó, erdei pinty, vörösbegy, szürke légykapó, barázdabillegető, házi- és mezei veréb, tengelic, házi rozsdafarkú, zöldike, csuszka, fakusz, fekete rigó, sárgarigó, seregély, fakopáncs, énekes rigó, zöld küllő stb.*
- A „Madárbarát Város” program a mesterséges madárodúk, madáritatók és madáretetők kihelyezésén túl számos – a település által korábban megkezdett – „zöld” programhoz csatlakozik, azokat folytatja és kiterjeszti, így a különböző szakmai programok közötti szinergiák - egymást erősítő hatások – érvényesülhetnek. A program az alábbi, már futó programokhoz kapcsolódik: „Vadvirágos Veszprém” program folytatása új területek bevonásával (klímaadaptív gyepgazdálkodás); „Holtfa” program kiterjesztése; esőkertek létrehozása; a helyi védelem alatt álló természeti területek madárbarát kezelése; mikroerdők és tanösvények létrehozása.
- A madárbarát program gondot fordít az idős faegyedek megtartására, új telepítéseknél, pótlásoknál az őshonos, madárbarát növények kiválasztására, tekintettel a klímaváltozásra.
- A madárbarát program lehetőséget lát az extenzív területekben, „kezeletlen” cserjefoltokat alakít ki, és függőleges partfalakat hoz létre egyes fajok fészkelésének elősegítésére, valamint felülvizsgálja a vegyszer használatot a közterület fenntartásban. A tevékenység kiemelt eleme a folyamatos szemléletformálás, kommunikáció.

- A Program szervesen csatlakozik az „Európa legélhetőbb városai” projekthez, olyan úttörő tevékenység, amely az élhető jövőt építi.

- **Etnobotanikus kert létrehozása**

- Az etnobotanikus kert célja olyan kultúr- és dísznövények bemutatása, amelyek szoros kapcsolatban állnak az emberi kultúrával. A „Zöld Város” program keretében 2023 tavaszán bővült a Lackó Dezső Múzeum kezelésében lévő, Veszprém város első etnobotanikus kertje. A kert növényei díszértékkel bírnak és oktatási célokat is szolgálnak. A vezetett bemutatók keretében a látogatók megismerhetik a leggyakoribb fűszer- és gyógynövényeket, megtapinthatják azokat és érezhetik illatukat.
- A „Zöld Város” program keretében a játszótér melletti parkrészben kialakított növénykazettákban, évelő dísznövények bemutatása is megvalósul létesült, amely a növények díszítő szerepének fontosságát mutatja be a városi környezetben. A bemutató kert főbb növényei a provánszi levendula, a gyöngyikés gyepliliom, a kaukázusi nefelejcs, a sásliliom, a fehér tűzeső és a piros gólyaorr.

- **Terápiás kert létrehozása:**

- A terápiás kertek olyan zöldterületek, amelyeket specifikusan úgy terveznek, hogy különféle terápiás, fizikai, pszichológiai és mentális előnyöket nyújtsanak. Ezek a kertek egyre népszerűbbek világszerte, és különösen hasznosak lehetnek az idősebb korosztály, a gyermekek, a fogyatékossgal élők, illetve a különféle egészségügyi vagy mentális kihívásokkal küzdők számára. Veszprémben a terápiás kert megvalósítása hozzájárulhat a közösség jólétéhez és életminőségének javításához, valamint új, természetközeli programokat biztosíthat az egészségügy, az oktatás és a szociális szféra számára.
- A Cholnoky út mentén és a Csillag utcai Óvodában egy-egy speciális terápiás kert, Kneipp-ösvény létesült az elmúlt években terápiás célzattal.

Összességében elmondható, hogy az eltelt időszak eredményes volt. Az elmúlt öt év igazolta, hogy jó úton jártunk amikor zöldfelületi stratégiát készítettünk és azt a Közgyűlés elfogadta. Az elért eredmények és az előttünk álló feladatok igazolják, hogy a megkezdett utat folytatnunk kell.

6. ZÖLDFELÜLETEK FEJLESZTÉSÉNEK ALAPELVEI

A települési zöldfelületekkel, rekreációval kapcsolatos feladatok az egészséges és élhető városi környezet megvalósítását szolgálják. Cél a zöldterületek nagyságának megőrzése, minőségének javítása és - ahol ez lehetséges - fejlesztése az egészséges települési környezet érdekében oly módon, hogy a területek fenntarthatóságának biztosított legyen.

A fejlesztési lehetőségeknél nem az alapterületi bővítésre gondolunk, mivel ennek feltételét a rendezési terv sem vetíti előre, hanem gondolunk a használati funkciók kibővítésére - a rekreációs és sportolási lehetőségek szélesebb kínálatára -, az épített elemek és a növényzet minőségi javítására és újszerű, korszerű módszerek eljárások meghonosítására. A burkolt felületek, falak felületeinek oldására, árnyékolók, lugasok telepítését, azok növényekkel való befuttatását jó iránynak tartjuk, melynek eredményeként az aktív felszín mennyisége megnövelhető.

A zöldfelületeket érintő beavatkozásoknál figyelembe kell venni azok fenntarthatóságát. Az ökológiai szemléletű tervezésnek kell teret nyernie, továbbá gondolni kell a fenntartás gazdaságosságára, melynél hangsúlyos szerepet kap az élő munkaerő igénybevételének csökkentése, és a környezettudatos technológiák alkalmazása. Az elmúlt években egyre intenzívebben érzékelhető klímaváltozás irányította a figyelmet a zöld-kék infrastruktúra összekapcsolására. Ez a gyakorlatban több módon tud megjelenni, de a cél minden alkalmazási formánál azonos, azaz a lehulló csapadék mennyiségének a helyszínen történő minél nagyobb mértékű megtartása és hasznosítása. A klasszikus víztározók alkalmazása mellett, gondolunk pl. „drénzsákok”, vízkezelő fahelyek, altalajöntözés megvalósítására. Összességében a vízérzékeny tervezés és építés gyakorlatba történő bevezetése esetén tud a csapadékvíz a zöldfelületek mellé, illetve alá kerülni, ez lehet a megoldás a környezettudatos gondolkodás kiszélesítése mentén. Ez azt is jelenti, hogy a kapcsolódó burkolatok megújítása esetén is a vízérzékeny tervezésnek kell teret nyernie.

A zöldfelületek folyamatos magas színvonalú fenntartási színvonalának költséghatékony biztosítása – a fenntarthatóság - ma már alapelvnek számít, amely keretében célunk a biológiailag aktív felületek megőrzése, fejlesztése, védelme; valamint feladat ezek megközelíthetőségének további javítása: parkolóterületek, buszmegállók, gyalogos és kerékpáros nyomvonalak kapcsolódó fejlesztésével.

Veszprém jelenleg is kedvező helyzetben van a biológiailag aktív felületek nagyságát tekintve: 33m² zöldfelület/lakos mutatóval rendelkezünk.¹A város külterülete bővelkedik erdő- és mezőgazdasági területekben, a belterületet kedvező eloszlásban tagolják különböző rekreációs és kondicionáló zöldfelületi elemek. Elsődleges feladat ennek a kedvező adottságnak a megőrzése, és további gazdagítása. A belvárosi zöldfelületek ütemezett revitalizációja, a volt ipari területek, valamint a

---

¹ VMJV Településfejlesztési Koncepciójának felülvizsgálata, II. kötet (Budapest, 2014.)

közterületek növényvel való lefedettségének növelése..., mind a lokális mikroklíma javítását eredményezi.

A vízgazdálkodás területén is vannak még feladataink, melyek eredményeként a csapadék megtartását tudjuk növelni. A város teljes területére készülő Integrált Települési Vízgazdálkodási Tervnek kell egy átgondolt komplex stratégiát felvázolnia, melyben a legfontosabb beavatkozások prioritizálása adhatja meg a tényleges cselekvési programot. Kínálkozó lehetőségek: vízmegtartó felületek létesítése, az aktív felszín vízmegtartó képességének fokozása –pl. drénzsákok ill. intenzív A sűrű telepítések létesítésével; mélyfekvésű, vízmegtartó- elszikkasztó zónák kialakításával ill., vízelnyelő burkolatok előtérbe helyezésével; utak melletti esőkertszerű telepítések kialakításával.

A lakosság komfort érzetének javítása érdekében az ivókutak, csobogók telepítését tovább kell folytatni.

7. ÖKOLÓGIAI SZEMLÉLETŰ ZÖLDFELÜLET GAZDÁLKODÁS GYAKORLATA VESZPRÉMBEN

Az ökológiai szemléletű parkfenntartás alapja, a természetben lejátszódó folyamatok parki körülmények közötti rekonstruálása. Ennek a gondolkodásnak a városi környezetben történő adaptálása, az öt évvel ezelőtti anyagban unikálisnak hatott, azonban az elmúlt időszakban a szakmai érdeklődés egyre inkább érdeklődik az adaptálási lehetőségek gyakorlati alkalmazása iránt.

A városi zöldfelületeken élő növényzet számára is szükség van az elhalt, eltávolított szerves-anyag visszapótlására, a talajfelszín takarására mely révén a talaj tömörödés, a tápanyag kimosódás válik elkerülhetővé. Az ökológiai szemlélet jegyében utánoznunk kell a természetet. A letermelt hulladékot csökkenteni és mulcs formájában visszapótolni szükséges annak érdekében, hogy a talajnedvesség megőrzésével hatékonyabban tároljuk a lehulló csapadékot, akadályozzuk a talaj tömörödést és megakadályozzuk a talajkopást. A mulcsozás lehetőségeinek kidolgozása céljából kapcsolatban vagyunk Dr Gyulai Ivánnal az Ökológiai Intézet a Fenntartható Fejlődésért Alapítvány vezetőjével. A konzultáció eredményeként, a zöldfelületek fenntartása során keletkezett hulladék minél hatékonyabb hasznosítását és visszaforgatását tűztük ki célunkként. „Az ember –és talajkímélő kertgazdálkodásnak” meghonosítását az elmúlt évben kezdte el a Csalán Egyesület a Paál László utca kiskertek területén. Ezen gazdálkodási módszer közterületi bevezetésére, városi gyümölcsös és virágoskert formában láttunk első fázisban jó lehetőséget, ezért a Vilonyai út 2-6 társasház keleti oldalán lévő zöldfelület egy részét bekerítve, közösségi mintaprogram indult egy környezetkímélő kiskert elindításával. Ugyancsak ennek a gondolkodásnak jó példája, a város több területén alkalmazott **mulcsozó fűnyírás** térnyerése. Mulcsozó fűnyírás esetén, az apróra vágott nyesedék a lenyírt füves területen marad. A nyesedék, kvázi mulcsként, takaró anyagként a helyszínen marad. Ez a módszer is az ökológiai szemléletet meghonosodását mutatja a veszprémi zöldfelület gazdálkodási gyakorlatában. A rekreációra alkalmas felületek intenzív gyepfenntartást végezzünk a mulcsozó fűnyírótraktor - a kaszálék elterítését is elvégző eszköz - használatával.

A gyepek területek fenntartásánál egyre nagyobb felületeken kívánjuk alkalmazni a természetes gyepársulások kiterjesztését. A Szent István Egyetemmel pilot projektként évekkel ezelőtt kidolgozott modell bevált, ezért terveink szerint a továbbiakban is növelni szükséges a virágos gyepek területét azon helyszíneken, ahol a meglévő gyepek felületek közvetlenül nem szolgálják a rekreációt. Országosan is több példa igazolja, hogy az ökológiai szemléleten alapuló lágyszárú vegetációk esetében újabb és újabb lehetőségek állnak előttünk. Valamennyi példánál követendő cél a természetességre való törekvés, a klímaadaptáció erősítés, a biodiverzitásnövelés, melyek révén ellenállóbb, sokszínűbb közösségi zöldfelületeink lehetnek. Ezen új lehetőségek megvalósításánál a lakossági elfogadás érdekében kiemelt szerepe van a környezeti nevelésnek.

Az ültetések előkészítésénél a termőföldre szerves trágya és „gyökérintató” bekeverését tartjuk elengedhetetlennek, míg a fiatal fák törzséhez újrahasznosított műanyagból készült védőelem használatát vezetjük be a damilos fűkasza által okozott sérülések kiküszöbölése érdekében. Mindkét példánál vastag mulcs réteggel takarjuk a talajfelszínt. A metszések során keletkezett ágakat ágdarálóval aprítjuk, a keletkezett aprítékot/mulcsot a cserjefelületek alá terítjük, ezzel segítve a gyomosodás visszaszorítását és a talaj vízmegtartó képességének fokozását.

A környezettudatos zöldhulladék kezelés, a komposztálás lehetőségének megteremtése is fontos a fenntarthatóság érdekében. A parkfenntartás során termelt hulladékból, ami mulcsként helyben nem használható fel, a komposztálás segítségével kis ráfordítással, egyszerű módon és folyamatosan tápanyagban gazdag humusz képződhet, mely újra visszaforgatható a rendszerbe: javítva a talaj szerkezetét, növelve a légáteresztő és vízfelszívó képességét a talajnak, csökkentve a talajerózió lehetőségét, helyettesítve a mesterséges talajjavító szerek alkalmazását. Ezen szerves-anyag mennyiségekkel való gazdálkodás részleteit az előttünk álló időszakban még részleteiben ki kell munkálni.

Vizsgálandó, hol található olyan zöldfelületek, ahol megoldható az ősszel lehullott avar egy részének helyben tartása. A lombfűvők és gereblyezés, az avarzsákolás és elszállítás csökkentésével sok idő és energia spórolható meg; az elszállítás helyett célszerű lehet az avar egy részét a bokrok és fák töve köré húzni, sövény sorok és szegélyek mögé vagy a kialakított ágyások közé gereblyézni. Természetesen törekedni kell arra, hogy szárazság idején nedvességgel átitatott legyen a helyben tartott szerves anyag, hogy egy erősebb szél se tudja a kiterítésre kijelölt helyszínről tovább vinni. Ez a megoldás talaj humuszrétegének pótlásában, a talajtakarásban (védelem a fagytól és a direkt csapadékhullás jelentette tömörödéstől) nagyon lényeges elem lehet a továbbiakban. Sok ízeltlábú bábozódik és telet át az avar védelmében, így az avarral borított talaj egyes városi madárfajaink (pl. rigófélek, egyes cinegék) és kisméltaink (pl. sünök) értékes táplálkozó területei. Így lesz ez a megoldás is az ökológiai szemléletű fenntartás egyik alappillére. Végül, de nem utolsósorban: a frissen hullott avar szén/nitrogén aránya közel optimális, ami a gyors komposztálódás egyik feltétele.

A parkfenntartást végző szervezet fenntarthatóságra irányuló törekvései közé tartozik az intenzív fenntartású egynyári virágágyások területének csökkentése. Ez a gyakorlat is szinkronban áll a szakma szemléletváltásával is, ezért nem csak Veszprém esetében, hanem országosan, sőt nemzetközi szinten is jelenlévő gyakorlatnak tekinthető. Veszprém esetében csak a frekvenciánál alkalmazunk egynyári ültetést. A külső, belvárostól eltérő intenzitású fenntartást igénylő városrészekben az egynyári virágokat felváltották az évelők. Az új kiültetések tervezésénél is fontos szempont volt a termőhelyi adottságok szem előtt tartásán túl az élő munkaerő ráfordítás arányának csökkentése és a szezonális elkerülése.

A közelmúltban bevezetett és bevezetés előtt álló környezetbarát megoldások alkalmazása az ökológiai, klímavédelmi törekvéseken túl a hatékony munkavégzést és a költségmegtakarítást is szolgálja.

8. A JÖVŐBEN IS FONTOS PRIORITÁSOK

- A meglévő zöldfelületek magas minőségű ökológiai szempontokat figyelembe vevő fenntartása és védelme, ahol az új környezetkímélő üzemeltetési megoldások előtérbe kerülnek
- A meglévő zöldfelületek ütemezett, tervszerű megújítása, értéknövelő fejlesztése a fenntarthatóság, a biodiverzitás és a klímavédelem és a csapadékvíz megtartás szempontjainak fokozott figyelembevételével.
- A fenntarthatóság, biodiverzitás és klímavédelem szempontjainak fokozottabb érvényesítése
- Zöldhálózat összekötő elemeinek fejlesztése: A városok zöldfelületi elemei akkor fejtik ki leghatékonyabban a hatásukat, ha az egyes elemek összefüggő rendszert alkotnak, továbbá kapcsolatuk van a települési környezetben fellelhető erdőkkel, fasorokkal. A hatékonyság növelése céljából a hálózati elemek kapcsolatait az összekötő elemek fejlesztésével tovább kell erősíteni.

A zöldhálózat összekötő elemeinek legfontosabb szerepe a következő:

- a belterületen belül szigetszerűen elhelyezkedő közcélú zöldfelületek között magas zöldfelületi arányú összeköttetést, útvonalat biztosít
  - növeli a hangsúlyosan fásított, az egyes városrészeket összekötő útvonalak arányát
  - növeli a magas zöldfelületi arányú, fásított, kényelmes és biztonságos gyalogos és kerékpáros közlekedést biztosító utak arányát
  - zöld sétányok formájában lehetőséget nyújt a nem motorizált közlekedés számára
  - a külterületi és a belterületi fontos zöldhálózati célterületek között hangsúlyos, a nem motorizált közlekedés számára fejlesztett zöld kapcsolatot biztosít, fásított és karakteres településkapukat alkot,
  - az iparterületek és szolgáltató területek közötti fásítás, zöld kapcsolatot biztosít
- Vízérzékeny tervezés és fenntartás előtérbe helyezése; lehulló csapadék megtartására; a lehulló csapadék elnyelése (pl: melegfekvésű elnyelőzónák kialakítása, ill.: vízáteresztő burkolatok alkalmazása)
  - Lakóterületekhez közeli zöldfelületek használati funkcióinak kiszélesítése, az igények nyomán követésével.
  - A növényállomány összetételének, a klímaváltozás hatásaihoz igazodó alakítása.
  - Függőleges zöldfelületek méretének növelése, zöld erkélyek ösztönzése.
  - Városi fák védelme, megőrizve és tovább gyarapítva a Veszprémre jellemző faj és fajtagazdag növényállományt (telepítés, pótlás, a fás szárú növények védelméről, kivágásáról és pótlásáról szóló rendelet érvényének megerősítése).
  - A lombos fáknek, mint a zöldfelületek legértékesebb növényeinek jó karbantartása érdekében, a kezeléshez képzett szakmai stáb, szakmai színvonalának növelése (a metszés, koronaalakítás, növényvédelem magasszintű ellátása).
  - A városra jellemző sajátos, egyedi növényalkalmazások folytatása (egynyári alkalmazás, kavicságy telepítés, virágos gyep program térbeli kiterjesztése).
  - Új ökológiai szemléletű fenntartási technikák kipróbálása és bevezetése (pl. a képződő biomassza területen való visszatartása, tápanyag visszapótlás).
  - Környezet, és energiatudatos gépesítés, korszerű fenntartási technológia adaptációja
  - A fenntartásban jelenlevő szakmai tudás folyamatos növelése.

- Városüzemeltetési szoftver veszprémi adaptálása, a racionalizált költségfelhasználás érdekében.
- Szakmai útmutatás mentén működő társadalmi részvétel növelése a zöldfelületek fenntartásában és megóvásában egyaránt.
- A zöldfelületek értékének folyamatos pontosítása a nyilvántartásokban, és ennek tudatosítása a helyi közösséggel.
- A növényanyag változásának pontos nyomon követése, a kivágások és új telepítések rögzítése a fakataszterben. A digitális fakataszter kiegészítése lakossági bejelentőrendszerrel.
- Több ismeretterjesztő sajtó megjelenés, zöldsarok tematikájának kiterjesztése.
- Veszprémben telepítésre javasolt fák és fenyők listájának összeállítása és annak folyamatos aktualizálása és a városi honlapon történő megjelenítése.
- A védnökségi program kiszélesítése.
- A fentieket elősegítő jogszabályi háttér további finomítása, pontosítása.

A ZÖLDFELÜLETEK FUNKCIÓI ÉS HATÁSAI

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Egészségesebb életkörülményeket nyújt; egyedivé teszi a városképet ➤ A-rekreáció városi színtere ➤ A városi életminőséget javítja ➤ Közösségi kapcsolatok színtere, találkozási hely ➤ A természettel való kapcsolat teremtés helyszíne, mely környezettudatosságra nevel ➤ Élményt nyújt – esztétikai értelemben is ➤ Egyéni kötődés kialakítása 	Társadalmi funkció és hatás	Ökológiai funkció és környezeti hatás	<ul style="list-style-type: none"> ➤ A környezeti erőforrás ➤ Segíti a biodiverzitást, fajgazdagságot ➤ Javítja a városi klímát: <ul style="list-style-type: none"> ○ levegőtisztaság, ○ zaj- és rezgésvédelem, ○ lefolyás, ○ stb. ➤ Hozzájárul a klímavédelemhez
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Fontos faktor a telephelyválasztásban ➤ Erősíti a helyi gazdaságot ➤ Ösztönzi a turizmust és a befektetéseket ➤ Közvetlenül és közvetve javítja a foglalkoztatást (fenntartás, menedzsment) 	Gazdasági hatás	Tervezés és fejlesztés aspektusai	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Városszerkezeti elem ➤ Meghatározza a város karakterét, városképet ➤ Hozzájárul a város esztétikai, történelmi és kulturális identitásához ➤ Javítja az épített környezet természeti egyensúlyát ➤ A hálózata révén bekapcsolja a várost az őt körbe ölelő természeti környezetbe

URGE Team (2004) elemeinek felhasználásával

A közvélemény egyre nagyobb figyelmet fordít a zöldfelületekre, a társadalomban tudatosulni látszik az a felismerés, miszerint a városi zöldfelületek megóvására egészségügyi, környezetvédelmi (levegő-tisztasági), klímavédelmi és általános, közjóléti okok miatt egyaránt szükség van. A politikai gondolkodásban is nagyobb teret nyer a szakterület, mely a települési környezet védelmét szolgáló szabályozásban, és azok alkalmazásában is visszaköszön.

A kedvezőbb környezeti állapotot a meglévő zöldfelületek fejlesztésén át lehet biztosítani. A zöldfelületek minőségi fejlesztésével gyorsan, látványosan, és a műszaki beruházásokhoz mérten nagyságrendileg olcsóbban lehet a városkép és a környezet minőségének javítását elérni. A zöldfelületi fejlesztések révén javul a települési életminőség azáltal, hogy egy-egy zöldfelületi elem magasabb minőségben látja el feladatát. A „Kolostorok-és kertek a veszprémi vár tövében „projekt megvalósítása, mint példa jól érzékelteti a zöldfelületi fejlesztések életminőségre gyakorolt szerteágazó pozitív hatását.

A Veszprémben már általános érvényűvé vált stratégiai gondolkodás segít abban, hogy a különböző helyszíneken pontszerűen megvalósuló zöldfelületi fejlesztések ne szigetszerű, elszigetelt jelenségeként működjenek, hanem az egyes elemek egy átgondolt egységet képezve, egységes, koncepcionális rendszer élő elemeivé váljanak. A sokszor említett Séd-völgyi beavatkozást követő sikerek – pl.: Belvárosi funkcióbővítő megújulás, kulturális negyed projekt, smaragdváros projekt, majd az azt követő EKF-es zöldfelületi beavatkozások, a Jutasi- úti lakótelepen, mind-mind a kitűzött cél elérését szolgálják.

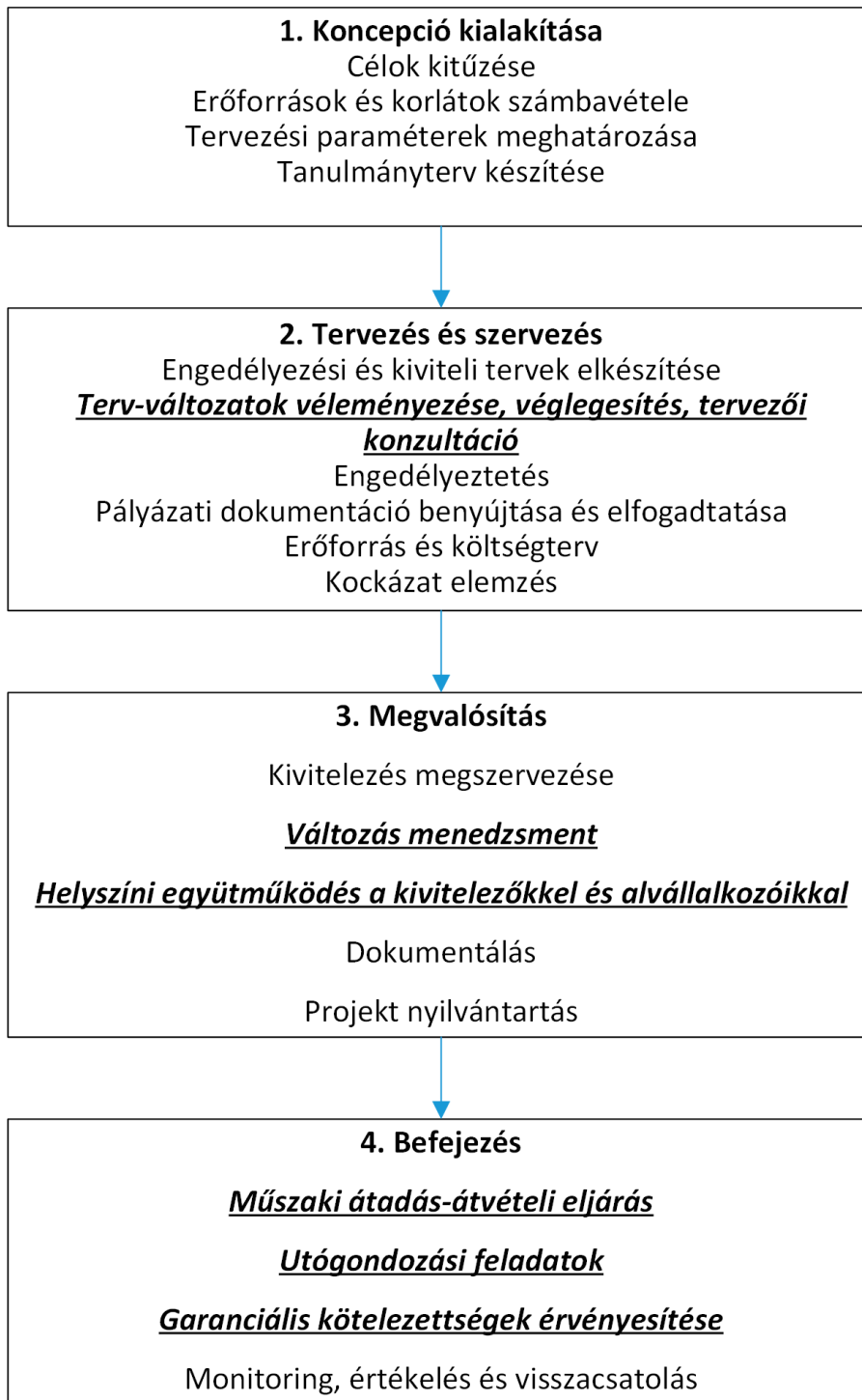
A lakossági bevonás szerepe is felértékelődik, mert a városi társadalom kitüntetett tereinek tekinthető zöldfelületek fejlesztése csak akkor lehet sikeres, ha az itt élők helyszínhez kötődő identitása a beavatkozással szinkronban átalakul, egyéneknél is magunkénak érezzük a beavatkozás eredményét. Tapasztalatok szerint, a lakosság bevonásával, tájékoztatásával, a szakmai szempontok megismertetésével kötődés alakul ki a fejlesztési terület, a fejlesztés és a lakosság között, amelynek eredményeként a fejlesztés és a fenntartás elfogadottá, sikeressé válik. Ennek lehettünk tanúi Veszprémben az elmúlt években.

9. A KOMPLEX MEGKÖZELÍTÉS ELVE

Az elmúlt közel két évtizedben Veszprém dinamikus fejlődésének vagyunk tanúi. Fordulópontot jelentett az első Európai Uniósi forrás felhasználásával megvalósult projekt, melynek keretében a Séd-völgy melletti közel 10ha-os zöldfelületet alakítottuk át a „Kolostorok és kertek a veszprémi vár tövében” munkacím alatt. Ettől kezdve vált jellemzővé a városi fejlesztéseknél a komplex stratégiai gondolkodás, amikor egy funkcióbővítő rehabilitáció során a műszaki infrastruktúra - a közművek, utak, parkolók - és a határoló zöldfelületek egy időben újulnak meg. Fontos, hogy a zöldfelületek tervezése, kivitelezése, utógondozása, garanciális kötelezettségei és üzemeltetése, szakmai keretek mentén, a helyi adottságok és sajátosságok figyelembevételével történjen. Célunk jó felkészültségi tervezőket bevonva, a megfelelő szakmai egyeztetéseket lefolytatva zajló szakmai előkészítés végrehajtása. Ennek érdekében fokozottan érvényre kell juttatni a zöldfelületek szakmai képviseletét a projektek előkészítésének folyamatában.

Az alábbi ábra bemutatja azt a működési struktúrát, amely a közhasználatra szánt zöldfelületek fejlesztése során a legjobb szakmai háttérrel jelentheti a veszprémi városi fejlesztéseknél. Látható, hogy a projekt valamennyi szakaszában jelen van a táj- és a kertépítészeti szakmai kompetencia.

A fejlesztések előkészítésének folyamata, szakági kompetencia bevonásával (zöldfelületi referens, parkfenntartás vezető). Az ábrán aláhúzással jelöltük a projekt azon a szakági kompetenciát igénylő lépéseit, állomásait, ahol fontos a táj-és kertépítészeti, kertészeti végzettségű szakemberek közreműködése.

10. A ZÖLDFELÜLET FENNTARTÁST JOBBÍTÓ JAVASLATOK

A 2019-ben elfogadott zöldstratégiában fogalmazódtak meg először a lenti gondolatok, melyek hatására pozitív változások tapasztalhatóak. Mindaddig amíg a gyakorlat nem lesz természetszerű, addig ezek gyakorlati megerősítése szükséges, valamennyi közhasználatra megnyitott zöldfelület esetében. A zöldfelület-gazdálkodás napi gyakorlatában több olyan elemmel találkozunk, melyek átalakítása, szabályozása pozitív hozadékkal járhat, így ezek számbavételével és a javasolt megoldások gyakorlatba való átültetésével szolgálhatjuk az eredményességet.

Felvetés	Elérni kívánt cél	Javaslat
Szakmai ismeret hiányában többször előfordult, hogy rossz helyre és/vagy nem megfelelő fás szárú növényeket telepít a lakosság közterületre. (pl: nyárfa ültetése gázvezetékre, villanyvezeték alá; a családi házas övezetben a közterületre ültetett gyümölcsfák is fenntartási problémát okoznak a megjelenő betegségekkel, lehulló termésükkel)	A lakosság, civil közösségek és egyéb szervezetek csak szakmai egyeztetést követően telepítsenek fás szárú növényeket a közterületre.	Magánszemély vagy gazdálkodó szervezet a közterületre történő fás szárú növény telepítését megelőzően, köteles hozzájárulást beszerezni az önkormányzattól. Fás szárú növény csak akkor telepíthető, ha ennek környezeti feltételei fennállnak. Az engedély nélkül, a szakmai követelményeknek nem megfelelő fákat, a közterület fenntartója eltávolítja, jobb esetben átülteti.
A fejlesztési beruházások zöldfelületi tervezői nem minden esetben egyeztetnek a hivatal zöldfelületi referensével és a VKSZ Zrt. parkfenntartás vezetőjével, amely a kivitelezés és a későbbi fenntartás során problémákat okozhat	A város zöldfelületeinek tervezésére adott tervezői megbízások keretében a zöldfelület tervezőknek kötelező legyen előzetesen egyeztetni az önkormányzat zöldfelületi referensével és a közterületet fenntartó parkfenntartási vezetővel, a fajtaválasztások, telepítési nyomvonalak, közművek és gyökérvédelem kérdéseiben.	Zöldfelületek kialakítása, felújítása, rehabilitációja során a zöldfelületek szakági tervezőinek kötelező előzetes egyeztetési kötelezettsége legyen az önkormányzat zöldfelületi referensével és a parkfenntartás vezetőjével
A fejlesztési projektek lebonyolításának kereteit, szabályait, garanciális előírásait a pályázati kiírások szorítják korlátok közé. A zöldfelületek kivitelezést követő utógondozásának követelményei és garanciális szabályai némely esetben hiányosak, kevésbé kidolgozottak, vagy a garanciális időszak túl rövid. Ez a későbbi utógondozást hátrányosan érinti, és terhet ró a fenntartóra.	A fejlesztési beruházások közbeszerzési dokumentációjában és kiviteli szerződéseiben lehetőség szerint részletesen legyen kidolgozva a területek utógondozásának, és a növényzet pótlásának feltételei, valamint a garanciális követelmények. A garanciális időszak legalább 1 év.	Fejlesztési projektek parképítési munkáinál, a növényzet telepítésénél az utógondozási és garanciális időszak legalább 1 év legyen. A zöldfelületek kivitelező általi utógondozását részletesen kidolgozott, munkagyakoriságokat is tartalmazó gondozási terv szerint kell elvégezni, amely - lehetőség szerint - legyen a közbeszerzési dokumentációk és a kivitelezői szerződések része.
A közművek és fás szárú növényzet konfliktusa: A	A zöldfelületek kialakítása vagy felújítása során vizsgálni kell a	A meglévő fás növények védelme érdekében, új közművek térszín alá

Felvetés	Elérni kívánt cél	Javaslat
<p>talajszint alatti és a talajszint feletti közművek esetében konkrét védőtávolságok vannak meghatározva a közmű védelme érdekében. Előfordul azonban, hogy a meglévő növényzetre tervezik rá a közműtervezők a közműveket, így a már adottságként meglévő fák megtartása ellehetetlenül. Ugyanakkor rendelkezésre állnak olyan korszerű műszaki megoldások, amelyekkel egyes esetekben lehetővé válhat fás szárú növényzet megtartása/telepítése a közmű egyidejű védelmével.</p>	<p>közművek és a fák viszonyát. Különböző műszaki megoldások alkalmazásával elő kell segíteni, hogy fás szárú növényzet legyen telepítve a közművek védőövezetének figyelembe vételével (védőcsövezés, gyökérgát, gyökérterelő, ültetődoboz.) Ha ez nem lehetséges, az ezt kiváltó műszaki megoldást kell alkalmazni (planténer, növénykandeláber).</p>	<p>történő elhelyezésekor a meglévő növényzettől a szükséges védőtávolságokat be kell tartani és tartatni. Ha csak olyan műszaki megoldásra van lehetőség, amely közterületi fakivágással jár, a hatósági eljárást megelőzően a közművek telepítéséhez a tulajdonosi hozzájárulás beszerzése legyen kötelező</p> <p>Új fogalmak:</p> <p>Közművek védelme talajszint alatti műszaki megoldásokkal: olyan műszaki megoldások, amelyek a fás szárú növények gyökérszóját elválasztják a közművektől és egyéb műszaki létesítményektől, és így lehetővé teszik a növénytelepítést. Pl: védőcsövezés, gyökérgát, gyökérterelő, ültetődoboz.</p> <p>Közművek védelme talajszint feletti műszaki megoldásokkal: olyan műszaki megoldások, amelyek lehetővé teszik növényzet telepítését akkor is, ha a talajszint alatti műszaki megoldások már nem alkalmazhatók. Pl.: planténer, növénykandeláber.</p> <p>Zöldfelületek kialakítása, felújítása és rehabilitációja során a közművekkel érintett zöldterületeken fás szárú növényzet telepítésére kell törekedni talajszint alatti és talajszint feletti műszaki megoldások alkalmazásával.</p>
<p>A zöldfelületen parkolás tényállása és ennek szankcionálási lehetősége.</p>	<p>A zöldfelületen történő parkolás megszüntetése.</p>	<p>A zöldfelületen parkolás visszaszorítására vonatkozó intézkedések alkalmazása.</p>
<p>A közterületi rendezvények szervezői egyes esetekben nem végeztetik el az esemény utáni takarítást és zöldfelület helyreállítást.</p>	<p>A rendezett, ápolts, tiszta zöldfelületek megőrzése a rendezvények alatt és utáni időszakokban is.</p>	<p>A rendezvények utáni takarítás és helyreállítás és zöldfelület helyreállítás a rendezvényszervezők érdekkörébe tartozzon. (a települési zöldinfrastruktúráról, a zöldfelületi</p>

Felvetés	Elérni kívánt cél	Javaslat
		tanúsítványról és a zöld védjegyről szóló 282/2024.(IX.30.) Korm. rendelet előírja)
A fás szárú növények védelméről kivágásáról és pótlásáról az utóbbi években több magyar önkormányzat, így Veszprém is korszerű, komplex rendeletet alkotott.	A rendelet alkotás célja, a fás szárú növények rongálásának, értékcsökkenésének és pusztításának megakadályozása, a fás növényállomány indokolatlan megszüntetésének, károsodásának megelőzése, elhárítása, valamint a növényállomány pótlásáról való gondoskodás.	A fás szárú növényzet védelméről, kivágásáról és pótlásáról, korszerű szemléletű helyi rendeletünk van. Az érvényes rendelet neve, és száma: a fás szárú növények védelméről, kivágásáról és pótlásáról szóló 28/2021.(VI.24.) Ör. sz. rendelet
Előfordul, hogy a temetőterekben a hozzátartozók a sírokon vagy közvetlenül azok mellett nagyra növő fákat telepítenek. Ezek a fák néhány év elteltével megrongálhatják a környezetükben lévő síremléket.	A sírokon és a sírok között telepített növényzet ne okozzon kárt az épített elemekben.	Az érvényes rendelet neve, és száma: a köztemetők üzemeltetéséről és a temetési tevékenység egyes kérdéseiről szóló 21/2010.(VI.28.) Ör. sz. rendelet
A város közigazgatási területén az érintésvédelmi metszéseket az E.On Zrt. által megbízott alvállalkozó(k) végzi(k). A metszések alapja a villamos energiáról szóló 2007. évi LXXXVI. tv., és a villamosmű biztonsági övezetről rendelkező 2/2013 (I.22.) NGM rendelet. Előfordult már Veszprémben, hogy a metszéseknél csak az áramszolgáltatói biztonsági előírásokat vették figyelembe a munkák elvégzésénél, figyelmen kívül hagyva az élő növény élettani, statikai, esztétikai vonatkozásait.	Az érintésvédelmi metszések a kertészszakma metszésekre vonatkozó szabályait betartva történjenek. EA cél elérése érdekében két lehetőséget látunk: Együttműködési megállapodás megkötése az E.On Zrt-vel, amelyben a kertészeti metszések szakmai elvárásai rögzítésre kerülnek; vagy annak elérése, hogy az érintésvédelmi metszések elvégzésével a áramszolgáltató, a városi felületek fenntartóját bízta meg	Együttműködési megállapodás megkötése az E.On Zrt-vel. (Erre nem került sor, de az E.On alvállalkozójával napi kapcsolatban vagyunk. Az együttműködés jónak mondható.)
Kertvárosi övezetek lakóutcáiban gyakorta találkozhatunk nem megfelelő gondozású vagy gondozatlan - ingatlanok előtti - zöld sávokkal.	Az ingatlanok előtti zöldsáv gondozott és tiszta legyen.	Az érintett lakosságot meg kell nyerni annak érdekében, hogy legyen partnere az Önkormányzatnak a lakókörnyezetében lévő zöldfelületek ápolásában. Tudatformáló kampányok, akciók, közösségi összefogás eredményeként pozitív változásra lehet számítani. (Rendezvények: „Vadvirágos Piknik”, „Hosszúasztal

Felvetés	Elérni kívánt cél	Javaslat
		Piknik”, „Fenntarthatóság Mindenkor” stb.)
Sajnálatosan elszaporodó jelenség a hulladékok, zöldhulladékok, szabálytalan közterületi elhelyezése.	A hulladékot csak az erre kijelölt gyűjtőedényzetbe helyezzük el Veszprém közigazgatási területén. Zöldhulladékot kizárólag a helyi rendeletben meghatározott időszakban és módon lehessen a közterületen elhelyezni. Fogjunk össze az illegális hulladék lerakása ellen és ezek felszámolásában	További széleskörű tájékoztatásra van szükség a szabályos lakossági hulladékkezelés lehetőségeiről. A már felállított „zöld kommandó” tevékenységét javasoljuk kiterjeszteni.
A város zöldfelületei komoly értéket képviselnek. A zöldfelületek fenntartói a napi munkájuk során érzékeny, élő anyaggal dolgoznak, mely speciális szakmai felkészültséget igényel. Veszprém esetében –a hol különösen értékes növényegyedek sokasága gazdagítja a köztereket – különösen fontos megfelelő szakmai hangsúlyt helyezni a szakértelemre, szakmai kompetenciára.	A város zöldfelületein dolgozó parkfenntartást végző szervezet szakmai kompetenciájának szerződésben rögzített, előírás szerű szabályozása. A várossal szerződéses viszonyban álló zöldfelület fenntartásért felelős szervezet kötelezően vagy szerződéses jogviszonyban alkalmazzon szakirányú felsőfokú és szakirányú középfokú végzettséggel rendelkező szakembert. A cél a szakszerűség garantálása.	A 2020-tól megkötésre kerülő üzemeltetési szerződések mellékletében követelményként kell meghatározni a szakirányú végzettségekre vonatkozó előírásokat. (2020-tól beépítésre került a közszolgáltatási szerződésekbe)
A helyi közvélemény általában kevésbé tájékozott a zöldfelületek értékei, a botanikai ritkaságok, a favédelem témakörében, ezért kevesek számára egyértelmű, hogy Veszprém mennyire egyedi növényzettel gazdag közterületekkel rendelkezik.	A zöld értékek köre kapjon nagyobb nyilvánosságot, mondjuk el a veszprémieknek, milyen faj és fajtagazdagság övezi az életüket	„Zöld Sarok” címen induljon tematikus cikksorozat a megújuló VESZPRÉMI 7NAP, ingyenes városi közéleti hetilapban. (2020-tól több mint 80 cikk készült helyi szakemberek tollából, és az aktuális témák mentén további cikkek készülnek)
Többször kerekedik konfliktus helyzet a közterületi kutya sétáltatásból, a kutyák közterületi jelenlétéből.	Minden városrészben kellő számú, megfelelően kijelölt és felszerelt területet biztosítsunk a kutyák/kutyások részére	A város területén belül 4+1 kutya-futtató került kijelölésre. Amennyiben további területekre van szükség, ennek kijelölése indokolt.
egy-egy közmuvelőszolgálatok vagy az általuk megbízott kivitelezők, ill. beruházást, felújítást, hibaelhárítást végzők, valamint a városi rendezvények szervezői a közterület igénybe vételét	minden beruházás, felújítás, hibaelhárítás, ill. rendezvények után történjen meg a roncsolt zöldfelület és a burkolatok helyreállítása	a munkakezdési engedélybe ill. a közterület használatról szóló szerződésbe kerüljön bele a helyreállítási kötelezettség és a helyreállítást követő készre jelentési kötelezettség. A helyreállítás akkor készült el, amikor a közterület

Felvetés	Elérni kívánt cél	Javaslat
követően nem állítják helyre a roncsolt zöldfelületeket		fenntartó, vagy a hivatal munkatársa átvette azt. Ennek hiányában ismét kötelezni kell az érintett szervezetet a helyreállításra

11. A ZÖLDFELÜLETI ELEMOK FEJLESZTÉSE

Javasolt megoldások:

1. Séd menti sétány keresztirányú kapcsolatainak erősítése a különböző városrészek összeköttetését teremti meg a fő zöldsétánnyal. A Jókai utca, Szent István utca, Kertalja utca, Pajta utca, Remete utca gyalogosbarát, lehetőleg fásított kialakításával a városrészek lakói kényelmesen csatlakozhatnak a „zöld úthoz”.
2. A Tobak utca mentén található, történeti eredetű zöldségeskertek megtartása tovább növeli a zöldfelületi kínálatot és a partnerségek lehetőségét.
3. Stratégiai fontosságú a Séd menti kerékpáros és gyalogos sétány kiterjesztése és folytatása: melynek részeként valósult meg a Márkó-Bánd irányba vezető kerékpárút

A Séd völgye a Remete utcától északra, a Fenyves utca mentén egészen a Házgyári útig jelentős zöldfelületi potenciállal bír, mozaikos és változatos területhasználat jellemzi, magas zöldfelületi aránnyal. Ezen a szakaszon stratégiai cél a közterületi sáv bővítése és zöldítése, a kerékpáros és gyalogos sétány kiterjesztése. A csatlakozó, mozaikosan alulhasznosított területeken javasolt a rekreációs kínálat bővítése, pl. közösségi kert, oktatóközpont, innovációs, művészeti és sportlétesítmények, sport és egészségügyi szolgáltatások, kiállítóhely kialakítása, magas zöldfelületi aránnyal.

4. A motorizált forgalomtól csillapított, a gyalogos és kerékpáros közlekedésre fejlesztett zöldsétány a zöldhálózat legértékesebb összekötő eleme. Biztonságos, magas zöldfelületi arányú, vonzó útvonal, amely fontos rekreációs értékkel is bír alkalmas találkozási pontok kialakítására. Akár 50-100 méteres szakaszonként, csomópontokban, utak kezdő vagy végpontjában is kialakíthatók, azon helyszínek, melyek találkozási pontként működhetnek. Ezen új elemek, jelentős változást hozhatnak a közterület használatban, növelve a közterület és zöldhálózati kapcsolatok értékét. Stratégiai cél a jelenlegi útvonalak, csomópontok felülvizsgálata, zöldsétány kialakításának mérlegelése.
5. A városba vezető és a városrészeket feltáró legfontosabb útvonalak gyalogos és kerékpáros barát kialakítása, fásítása, zöldsáv fejlesztése az elsőrendű úthálózat karakterét emeli, a településnek méltó kaput ad, egészségesebb, vonzóbb környezetet biztosít. Elkészült a Pápai út, Budapest út komplex rekonstrukciója, a 8-as út fejlesztése kapcsán átalakult a Füredi út, az Almádi út városi kapcsolata, és a 8-as 82-es út fásítással kiegészített összekötése a Budapesti bekötőút átépítése. Fontos feladat a város bevezető nyomvonalai mentén megjelenő zöldfelületi elemek felújításának folytatása és magas színvonalú fenntartása.
6. Iparterületi utak egységes fásítása, kerékpáros és gyalogosbarát fejlesztése fontos a munkába járók és az ügyfelek szempontjából is. Stratégiai cél, hogy az itt működő vállalkozások a zöldfelületi célokat magukénak érezzék, így hozzájáruljanak a zöld munkahelyi környezet megteremtéséhez és fenntartásához. A továbbiakban cél olyan vállalkozások vonzása, aki a

zöldfelületi stratégiai célok megvalósulását támogatja. A TOP forrásainak felhasználásával jelentős eredményeket értünk el az utak fásítása területén is, melyeket a még felújításra váró elemeknél is folytatunk. A Kelet-Nyugati összekötő út és a Henger utca komplex fejlesztése mintaszerűen példázza az ebben rejlő lehetőségeket.

7. A városi zöldfelületi rendszer (rekreációs folyosók, zöldhálózatok) rendezése nem csak használati, hanem jogi szempontból is feladatot ad, ezek együttes kimunkálásával a rendezési, tervi felülvizsgálat során lehet előre lépni.
8. Minden városban, így Veszprémben is vannak olyan terek, parkok, zöldfelületek, melyeknél annyira összetett beavatkozásra van szükség, hogy azok átgondolásához, mindenképpen szükséges, megfelelő kompetenciával bíró szakági tervezők bevonása. Komplex beavatkozással járó zöldfelületi megújításra javasolt helyszínek pl.: Vörösmarty tér rendezése, Buszpályaudvar-Vásárcsarnok környezetének komplex rendezése, Völgyhíd tér rendezése...
9. A már beállt, korábbi tervek alapján megvalósult zöldfelületi elemeknél szükséges felülvizsgálatokat ütemezetten célszerű elvégezni. Az ebbe a témakörbe tartozó szükséges felújítási munkákat, megfelelő szakmai felkészültséggel és helyismerettel, általában helyi szemrevételezés után, tervezői művezetés keretében lehet irányítani és levezetni. A beavatkozások keretében a korábban kialakított használati funkciók csak némileg bővülnek, változnak, az épített elemek és a vegetáció helyszíni újraértékelés mentén módosítható kiegészíthető.
10. Az Egyetemi városrész területén belül, az elmúlt években már folytattunk megújításokat, melyek a szakmai és lakossági elvárásoknak is megfeleltek. A beavatkozások/felújítások tartalmát a költségvetési rendeletek előkészítéséhez igazodva, a Polgármesteri Hivatal és a fenntartó szakmai képviselője elő tudja készíteni. Amennyiben lehetőség adódik rá, pályázati források becsatornázása is segítheti a folyamatot. Javasolt beavatkozási helyszínek (a teljesség igénye nélkül azon helyszíneket soroljuk fel, melyek elhelyezkedésüknél fogva prioritást élvezhetnek): Egyetemi városrész parkosított területei; Táborállás park északi oldalán csapadékvíz visszatartó szikkasztó ágy kialakítása; Benedek-hegy lejtői és platója ökológiai szemléletű rendezése,
11. Veszprém is csatlakozott az „Ültessünk 10 millió fát Magyarországon!” mozgalomhoz, közösségi munka keretében 97 fát ültettek. Valamennyi országos faültetési programban célszerű bekapcsolódni. A 2019-ben elfogadott zöldstratégiában a városi faállomány tervszerű, kiszámítható pótlására tettünk javaslatot, melynek hatására több, mint 10%-kal nőtt a városi lombos fák, és fenyők egyedszáma. Az elkövetkezendő időszakban a korábbi 2%-os visszapótlási mennyiséget a meglévő állomány 1,5%-os mértékű (433 db) visszapótlását javasoljuk éves szinten. Az elmúlt időszakban a fásítási elképzeléseket a településrendezési szerződésekben vállalt támogatási források nagyarányban fedezték. A telepítésre javasolt fák és fenyők listáját összeállítjuk. A középiskoláknál kezdeményezhetjük, hogy a diákok érettségijük megszerzését faültetéssel ünnepeljék, mint felnőtt életük kezdetét. Ezzel az elemmel az intézmények területén lévő faállomány fiatalítását, pótlását érhetnénk el.

Összegyűjtöttük azoknak a játék-kerteknek a listáját, amelyek területén kevés a fa, vagy a meglévő egyedek nem tudnak megfelelő árnyékot adni, ezért további faültetések indokoltak. Javasolt fa telepítési helyszínek: Barátság park, Haszkovó 39., Március 15. út 1., Jutaspuszta, Stromfeld 3., Stromfeld 7., Ady 77., Malomkert u., Szőlőhegy u., Feketeér u., Vilonyai u. 11., Diósy u. 2., Martinovics tér, Kalmár tér 24., Malomkert u., Rézsús jt., Haszkovó 39., Pöltenberg u., Endrődi u. 42., Kistréti u., Vilonyai 6./

Reklámkampány indításával új ötletekre, támogatókra találhat a program.

12. Koros növényállományok ütemezett felújítása (ápolási munkák, ifjító metszések és felújítások keretében történő állománycsere) Veszprémben is, mint minden élőhelyen évről-évre visszatérő feladat.
13. Botanikai értéket képviselő növények kitáblázása, az elkészült felmérés alapján folytatandó.
14. A lakóépületekhez túl közel ültetett fás növények a növekedés kiteljesedési időszakában jelentenek gondot. Az épületekhez túl közel ültetett fák veszélyeztethetik az épületek szerkezetét, illetve árnyékvetésükkel lakossági panaszt generálnak. Ezekben az esetekben a drasztikus koronaalakítás vagy végső esetben a kivágás lehet csak a megoldás. A későbbiekben, a szakszerűtlen, az épületek falához túlzottan közeli telepítést szeretnénk elkerülni, ezért fontos, hogy csak szakemberke által készített tervek alapján kerüljenek fák, és fenyők telepítésre a városban.
15. A tömbszerű beépítések környezetében hangsúlyt kell kapnia a lakosság bevonásának, melyre több jó gyakorlat létezik, mint a védnökségi rendszer, közösségi kert létesítése, ...
16. Érdeklődés mutatkozik az erdőkertek és az ehető erdőben/ közterületi gyümölcsösben megmutatkozó permakultúra iránt. Kísérleti jelleggel erdőkerteket kívánunk létesíteni az arra alkalmas területeken a helyi közösségek bevonásával. Az erdőkert jogi értelemben nem erdő, hanem városi zöldfelület. Az ehető erdő egy termő ökoszisztémának tekinthető, ahol az, egymásnak kölcsönösen előnyös növények és állatok tudatosan tervezett együttélése valósul meg, és még ehető termés is adódik. A megfelelő sorközökbe telepített, ehető terméssel bíró fák alatt virágos gyep vagy mezőgazdasági kultúrákra jellemző növényekkel (pl. Vöröshere) tarkított lágyszárú szint húzódik meg. Az előzőek szerint szakszerű, en létrehozott erdőkert megújítja, trágyázza és karbantartja önmagát. Ha a természet munkáját utánozva járunk el, akkor a saját munkánkat minimálisra csökkenthetjük le.
17. A VKSZ által elindított „Holtfa program” is az ökotudatosság jegyében indult el és javasolt tervszerű folytatása.

18. A megnövekedett gépjárműpark következtében egyre jobban elterjedő jelenséggel, a parkosított területen való parkolással találkozunk. Ezen negatív tendencia visszaszorítása érdekében szabályozzuk a zöldterületen, illetve a parkosított közterületen való parkolást, amely gyakorlat reményünk szerint hosszú távon, eredménnyel óvja meg zöldfelületeinket.
19. Játsszóterek zöldfelületeiről 2006-óta beszélhetünk Veszprémben, amióta önállóan általában bekerítve játszó-kertként létesítünk vagy újítunk meg gyermekjátszásra kijelölt egységeket. Elképzeléseink szerint, a játszótér beruházásoknak minden esetben részévé kell tenni a játszótéri zöldfelület kialakítását ill. fejlesztését az árnyékolás és a kedvező mikroklíma biztosítása érdekében. A komfort növelése céljából célszerű a meglévő egységek ivókúttal történő felszerelése. Az új játék-kertek létesítése esetén lehetőleg ne maradjon el az ivókút telepítés. A használói korosztályok kiszélesítése érdekében érdemes kapcsolódó fejlesztésként sport-fitness elemeket telepíteni a játék-kertek szomszédságába.
20. A közlekedési zöldfelületek nagysága Veszprémben 39 hektár. Ezek a zöldfelületek stratégiai szempontból rendkívül fontosak, és a jövőre nézve kiemelt figyelmet igényelnek a következő okokból:
- Az utcai zöldsávok kialakítása, megjelenése, növényzetének színvonala a városkép szempontjából meghatározó jelentőségű, ezért fokozott figyelmet érdemel.
  - A városi zöldfelületek 21%-át kitevő zöldsávokban található a városi faállomány fele, több mint 14000 fa, mely révén jelentős ökológiai hatást fejtenek ki ezek a felületek. A többnyire mostoha termőhelyi viszonyok, a légvezetékek miatti gyakori metszések mellett általában gyorsabban leromlik a fák egészségi állapota, csökken az egyedek esztétikai értéke, ezért az utcai zöldsávokban található faállomány élettartamának növelésére jobban kell ügyelni. Az elektromos hálózatot működtető társasággal (E.On), a légvezetékek alatti fasorok érintésvédelmi metszését a kertészeti szakmai szabályoknak (metszési, faápolási szabályok) kell alárendelni annak érdekében, hogy jó egyensúlyú és esztétikai megjelenésű növények alkossák a fasorokat. Elő kell készülni a szakszerű, előre meghatározott ütemterv alapján történő megújításra is. A lombos fa telepítésre nem alkalmas zöld sávokban ill. forgalom elől elzárt területeken, cserje vagy biodiverz kavicságyas ültetést célszerű alkalmazni. Ebben a vonatkozásban 2019 óta több eredményt tudunk magunkénak, a Budapest út, Cholnoky út környezetében.
  - Célszerű megvizsgálni a közlekedés elől elzárt burkolt felületek kavicsrétegrendű esőkertté való átalakítását. Így nem csak aktív felszín nyerünk a burkolatbontással, hanem esztétikájában, és vízgazdálkodási paramétereiben is javíthatjuk környezetünket.

2019-2024 közötti fatelepítések:

2019-ben: a Török Ignác utcában 17 fa és 160 cserje; a szabadságpusztai kerékpárút mentén 221 fa; a belvárosi körforgalom környezetében 29 fa és 12423 cserje; Kelet-Nyugati tengely mentén 290 fa és 24705 cserje; Petőfi utcában 22 fa és 562 db cserje; Jutasi úti kerékpárút mentén 70 fa és 4000 cserje; Gyulafirátóti óvoda területén 49 lombos fa, 3 fenyő és 1325 cserje; Vörösmarty téren 19 fa

és 910 cserje; a Séd-völgyben 14 fa és 380 cserje; a Zoo területén 360 fa 704 cserje; Barátság parkban 4 fa; Cholnoky Lidl-nél 8 fa; Pöltenberg közparkban 10 fa; Horváthkertnél 6 fa; Haszkovó buszfordulónál 9 fa; Baláca sor 10 fa; Hunyadi u. 12 fa; Kinizsi u. 4 fa; Barátság park 13 fa; Almádi kerékpárút 10 fa; Victor Hugo 3 fa; Karacs Teréz u. 3 fa; Május 1. út 2 fa; Lóczy 2/E 1 fa; Pöltenberg park 1 fa; Haszkovó 12. 2 fa.

Összesen az év során 1208 fát és 46126 cserjét ültettek el.

2020-ban: Séd-völgyben 6 fa és 286 cserje; Mikszáth u. 2 fa; Kálvin park 4 fa, Barátság park 2 fa; Liszt Ferenc u. 1 fa; Batthyány labdapálya 5 fa; Görgyey u. 5 fa; Cholnoky templom mellett 4 fa; Malomkert u. 2 fa; Hangvilla mellett 2 fa; Kistréti u. játszóter mentén 4 fa; Endrődi buszfordulónál 4 fa, Mester u. játszóter 2 fa; Sólyi út 1-3. 7 fa; Zápor u. játszótéren 3 fa; Agóra mellett 4 fa; Kalmár téren 4 fa.

Összesen az év során 86 fát és 866 cserjét ültettek el.

2021-ben: Török Ignác u. idősek otthonánál 6 fa; Pápai úti rekonstrukció keretében 189 lombos fa; Felsőörsi kerékpárút mentén 8 fa; Jendrassik Iskola területén 14 fa; Séd-völgy területén 6 fa; Csalán Egyesület fásításai a Malomkert utca, Jutasi u., Aulich u., Feketeér u., Séd u. területén összesen 81 db; Agóra melletti parkban 8 db fa; Mikszáth utcában 21 db; Victor Hugo u. 1 db; Lázár utcában 16 db; Széchenyi u. 12 db; Pázmándi u. 16 db; Csap u. 28 db; Cholnoky ltp. 14 db; Ádám Iván u. 2 db.

Összesen az év során 422 fát és 15370 cserjét ültettek el.

2022-ben: az Óváry u. 1. és a Szeglethy u. 2. területén 9 fát és 2031 cserjét ültettek el. A Módszertani Bölcsőde területén 14 fát ültettek. A Felsőörsi kerékpárút mentén 26 fát ültettek. A Kádár u. parkoló mentén 23 fát ültettek. A MOL Városfa program keretében a Séd-völgy, Barátság park, Jutasi út, Veszprém-Márkó kerékpárút mentén összesen 90 fát ültettek. A Bagolyvári u. nyugdíjas otthon mellett 9 fát, a Cserhát lakótelepen 6 fát, az SZMT székház előtt 6 fát, a Kossuth iskola melletti parkban 10 fát ültettek. Az Óváros téren 1, a Fortuna udvarban 3 fát ültettek. A Séd-völgyben 20 fát ültettek. A Hajlat utcában 10, a Pápai út mentén 18, az Avar utcai közparkban 10 fát ültettek. A Kistó u. 5. előtt 11 fát ültettek. Fentiekén kívül még további 20 helyszínen ültettek fákat.

Összesen az év során 419 db fát és 25905 cserjét ültettek el.

2023-ban: a Kádárta-Gyulafirátót kerékpárút mentén 104 fát ültettek. A Dózsa György út 2. területén 10 fát ültettek. A Zöld Város projekt területén 16 fát és 13645 cserjét ültettek el. A Csermák utcai parkoló mentén 10 fát ültettek. A Táborállás parkban 9 fát ültettek. A Vilonyai úti parkoló mentén 6 fát ültettek. A Kutas téri parkoló mentén 10 fát ültettek. A Csermák lépcső mentén 6 fát ültettek. A Kemece u. parkoló mentén 7 fát ültettek. Az Egyetem u.-Csikász u. sarkán 6 fát ültettek. A Deák Ferenc u. foglalkoztató és művészeti fejlesztő központ területén 6 fát ültettek. A József Attila u. rekonstrukció keretében 5 fát ültettek. A Séd-völgyben 29 fát ültettek. A 8-as rekonstrukciója keretében 431 fát 13 fenyőt és 34491 cserjét ültettek. A 8-as és 82-es út összekötő szakasza mentén 177 fát és 18205 cserjét ültettek.

Összesen az év során 870 fát és 78537 cserjét ültettek el.

2024-ben: a Csikász u. parkoló rekonstrukció keretében 1 tulipánfát ültettek. A Diósy u. parkoló mentén 8 fát ültettek. A Kiskuti csárda rekonstrukció keretében 1 fát ültettek. Az Akácfa u. rekonstrukció keretében 6 fát ültettek. A Dózsavárosi fiókkönyvtár területén mikroerdő létesült 6 fa és 230 cserje telepítésével. A Mikszáth u. keleti szakaszának rekonstrukciója keretében 19 fát ültettek. Rendezték a Cholnoky szobor környezetét 150 évelő, és a Batthyány szobor környezetét 5 fa telepítésével. Növényládákat helyeztek ki a Rózsa utcába 6 fa és 33 cserje telepítésével. 10 fát telepítettek a Pöltenberg u. közparkban, 10 fát a Pajta utcai parkolónál. A Vilonyai u. 9. mellett ehető erdőt létesítettek 5 fa és 70 cserje telepítésével. A Kenderföld utcai extenzív fásítás területén 150 suhángot ültettek. A fapótlások keretében 19 helyszínen 73 iskolázott fát ültettek. A Cholnoky út 28-30. előtt 75 cserjét ültettek. A Pápai út 45. melletti körforgalomban biodiverz évelőágyat létesítettek 1800 évelő beültetésével. A Kelet-Nyugati tengely körforgalmában 650 cserjét ültettek. A Zöld Város játszótér mellett a babérmeggy állomány lecserélése keretében 225 db talajtakaró cserjét ültettek. A Hotel előtt 140 cserjét ültettek. A Séd-völgyben 8 fát ültettek.

2024-ben összesen 377 db fát, és 6935 cserjét ültettek el.

a.) A fasorok megújítása koronaalakítással, ifjító metszéssel történt az alábbi helyszíneken

2019-ben:

Korona visszacsonkítás	Úrszelvény tisztítás	Fasorok koronaalakító metszése	Parkfák koronaalakító metszése	Fiatalfasorok, parkfák metszése	Fák törzséről sarjhajtások metszése
József Attila u.	Rómer F. u.	Budapest u. (Plaza előtt), Bajcsy-Zs. u.	Vilonyai u. 2-4-6.	Viola u.	Madách u., Széchenyi u., Hold u.
Hóvirág u.	Hársfa u., Arany J. u., Szigethy u.	Szabadság tér (Acer c. Elsrijk')	Halle u., Munkácsy u., Damjanich u.	Hunyadi u.	Csalogány u., Harkály u.
Kiskőrösi u.	Aulich u.	Akácfa u., Pipacs u. (Eötvös és Petőfi u. közötti szakasz), Jutasi út	Hóvirág ltp., Egry ltp.	Szófia u., Május 1. u.	
Batthyány u. – Órház u.		Bartók Béla u., Kodály Z. u., Mikszáth K. u.	Simon I. u., Lóczy L. u.	Aranyoskút u.	
Tüzér u.		Kőhíd u., Pázmándi u.	Vörösmarty tér, Flórián ltp.	Kossuth u., Óváros tér (Pyrus call. 'Red Spire')	
Győri u.		Nárcisz u., Gátfő u., Füredi u.	Tizenháromváros tér	Búzavirág u., Borsos J. u.	
Ádám Iván u.		Áchim tér, Cseri u., Avar u., Völgyhíd tér, Táncsics M. u.	József A. kislakótelep		
Csap u.		Palást u.			
Juhar u.					
Táncsics M. u. (Robinia p. 'Umbraculifera')					
Fecske u.					
Egry					

Kalmár tér-Varga u. fásítás; Tószeg u. fásítás (tősarj és törzs-sarj irtás)

Lánci u.; Rozmaring, Dugovics, Paál László;

2020-ban:

Korona visszacsonkítás	Úrszelvény tisztítás	Fasorok koronaalakító metszése	Parkfák koronaalakító metszése	Fiatalfasorok, parkfák metszése
József Attila utca	Avar utca Kistó utca Tüzér utca Táncsics utca József Attila utca Pázmándi utca	Budapest utca (Pláza előtt)	Damjanich u. 1. Damjanich u. 7. Klapka utca Diósy utca	Viola utca
Hóvirág utca	Aradi utca Jutasi utca Munkácsy utca Kádártai út	Szabadság tér	Táborállás park, Halle u.	Rákóczi utca
Kiskőrösi utca	Ady Endre u. (Viola-Cholnoky u.) Cholnoky utca (Mikszáth-Simon István u.) Cserepes utca (Almádi-Mester u.) Csizmadia utca Tímár utca Füredi út	Nárcisz utca Gátfő utca Egry u. 1-11-19. Egry u. 2-4-6. Pipacs utca Hársfa utca Rozmaring utca	Endrődi lakótelep	Óváros tér
Batthyány u. – Órház u.	Stadion utca (József A.-Füredi u.) Botev utca Egyetem utca	Nagy László utca	Vörösmarty tér Erzsébet sétány és liget	
Tüzér utca Kengyel utca	Zápor utca Bolgár Mihály utca			
Győri utca				
Ádám Iván utca				
Csap utca				

2021-ben:

Korona visszacsönkítés	Úrszelvény tisztítás	Fasorok koronaalakító metszése	Parkfák koronaalakító metszése	Fiatal fasorok, parkfák metszése
Hold utca	Batthyány utca Zápor utca Alkotmány utca Bolgár Mihály utca	Rozmaring utca Belső útgyűű (Kádártai út-Őrház u. közötti szakaszán) Síp utca Szófia utca	Munkácsy utca Március 15. utca Haszkovó utca Jutasi utca Damjanich utca Stromfeld utca Gábor Áron utca Török Ignác utca Halle utca	Pöltenberg utca
		Szabadság tér Óváros tér Kossuth utca Budapest utca (Balaton Plaza előtti szakaszon)	Vörösmarty tér Bagolyvári út Sarolta udvar Flórián utca	
Cholnoky u. 1-3-5. Kodály Z. utca		Tulipán utca Viola utca (Mikszáth-Ady u. között) Ady Endre utca (Cholnoky-Liszt F. u. között) Cholnoky u. (Lóczy-Almádi u. között)	Lóczy utca Nagy László utca Sáfrány utca Tátorján utca Berkenye köz Sólyi utca Cholnoky utca Ady u. - játszótér és környéke Simon István utca Gyöngyvirág utca	Mikszáth utca Viola utca (Budapest-Szilfa u. között)
Hóvirág utca	Nárcisz utca	Egry u. 1-11-19. Gátfő utca Botev utca (Hunyadi-Paál L. u. között) Dugovics utca Takácskert utca	Wartha V. utca Csikász utca Stadion utca Egry utca Paál L. utca Füredi utca	Búzavirág utca József Attila utca Borsos József utca Hunyadi utca
Tüzér utca Kengyel utca		Veszprémvölgyi utca		
		Kádárta, Győri u.		

2022-ben:

Korona visszacsönkítés	Úrszelvény tisztítás	Fasorok koronaalakító metszése	Parkfák koronaalakító metszése	Fiatalfasorok, parkfák metszése
<p>Alsóharaszt utca Füzesi utca Haraszt utca Halastói utca Juhar utca Őrház utca Tüzér utca</p>	<p>Csatárhegyi bekötőút Endrődi Sándor utca József Attila utca (buszforduló) Juhar utca Kádártai út Tüzér – Papvásár utca</p>	<p>Arany János utca Eötvös utca Pipacs utca Rozmaring utca Szabadság tér Tulipán utca</p>	<p>Aulich utca – Török Ignác utca (Z+D) Barátság park Haszkovó utca – Kálvin park Klapka György utca Stromfeld utca</p>	<p>Aranyoskút utca Csap utca Csermák utca 7-9-11. Damjanich utca Dózsa tér Lázár utca Május 1. utca Pázmándi utca Széchenyi utca Viola utca (Mikszáth – Ady u. között)</p>
<p>Ádám Iván utca Hóvirág utca Kiskőrösi utca</p>	<p>Ady Endre utca – Cholnoky utca Csalogány utca Dugovics utca Lóczy Lajos utca – Csillag utca Lövőház utca Paál László utca – Egry József utca Radnóti tér Tobak utca Vilonyai utca Wartha Vince utca</p>	<p>Budapest utca – Balaton Pláza előtti szakaszon Móra Ferenc utca végig Óváros téri tölgyek</p>	<p>Cholnoky utca Lóczy utca</p>	<p>Viola utca déli szakasz</p>

2023-ban:

Korona visszacsönkítés	Úrszelvény tisztítás	Fasorok koronaalakító metszése	Parkfák koronaalakító metszése	Fiatalfasorok, parkfák metszése
Kengyel utca	Csalogány utca Csatárhegyi bekötőút Győri utca Endrődi Sándor utca Haszkovó utca (Őrház – Kádártai u. között) József Attila u. buszforduló Juhar utca Kádártai út Kádárta – Gyulafirátót átkötőút Pajta utcai parkoló Vasút utca Veszprémvölgyi utca	Csermák lépcső Láhner György utca Óváros tér Pápai út Pipacs utca Rákóczi utca Sorompó u. Szabadság tér Szigeti J. utca Vértanú utca Völgyhid tér	Aulich utca – Török Ignác utca (Z+D) Klapka György utca Stromfeld u. 2-4-6-8. Stromfeld u. 9. parkoló	Aranyoskút utca Damjanich utca Henger utca József Attila utca Május 1. utca Pápai út Petőfi utca
Ádám Iván utca Győri utca Hóvirág utca József A. utca Kiskőrösi utca Őrház utca	Csillag utca Cholnoky utca (Ády – Budapest u. között) Dugovics utca Egry József utca Lövőház utca Vilonyai utca Wartha Vince utca Zápor utca	Ády Endre utca (Levendula – Liszt F. u. között) Budapest utca – Balaton Pláza előtti szakaszon Budapest utca (OMW benzinkút környezete és parkoló) Fecske utca (Haszkovó – Akácfa u. között) Lóczy L. u. (Ády – Csillag u. közötti szakasz) Mártírok utca (temető fái az utcafronton) Mikszáth utca keleti oldal Paál L. u. (garázstelep felé bevezető út)	Aprófalvi Bölcsőde keleti oldal Jutasi út (Vásárcsarnok és SZMT székház közötti parkoló)	Hunyadi utca Mártírok u. 3. előtt Viola utca (Ády – Budapest u. között) Viola utca (Ády – Mikszáth K. u. között)

2024-ben:

Korona visszacsönkítés	Úrszelvény tisztítás	Fasorok, parkfák koronaalakító metszése	Közvilágítást zavaró fák metszése	Fiatal fasorok, parkfák metszése
<p>Damjanich u. 7. Pipacs utca</p>	<p>Csalogány utca Endrődi Sándor utca Fenyves utca Kinizsi utca Kádártai út Kádárta – Gyulafirátót átkötő út Pajta utcai parkoló Vasút utca Haraszt utca Alsóerdő utca</p>	<p>Óváros tér Szabadság tér Szigeti J. utca Vértanú utca Simmelweis utca Stromfeld utca</p>	<p>Madách utca, Pipacs utca, Őrház utca Damjanich utca Gábor Áron utca Március 15. utca Diósy utca Haszkovó utca Török Ignác utca Jutasi utca Stromfeld utca Halle utca József Attila utca Malomkő utca Endrődi utca Tummler Henrik utca, Semmelweis utca Pápai utca Patak tér, Margit tér Céhház utca Szilvádi utca Tüzér utca Árpád utca Pajta utca Harkály utca Szent István utca Martinovics utca Juhar utca Esze Tamás utca Fenyves utca Csererdei utca, Szajkó utca Házgyári utca Major utca, Veres Péter utca Berkenye utca Füzesi u., Posta u., Torzsa u., Alsóharaszt u. Gelemér u., Kőalja u., Tószeg u., Kenderföld u.</p>	<p>Aranyoskút utca Damjanich utca Henger utca József Attila utca Kinizsi utca Május 1. utca Petőfi utca déli oldala Pápai út K-NY tengely Viola u. (Budapest u. felőli szakasz)</p>

Ádám Iván utca Győri utca Hóvirág utca Kiskőrösi utca Órház utca	Csillag utca Cholnoky utca (Ady – Budapest u. között) Vilonyai utca Wartha Vince utca Zápor utca Egyetem utca Muskátli utca Móra Ferenc utca Tátorján utca Rózsa utca Gyöngyvirág utca	Ady Endre utca Sáfrány utca Budapest utca – Balaton Pláza előtti szakaszon Budapest utca (OMW benzinkút környezete és parkoló) Aprófalvi Bölcsőde keleti oldal Jutasi út (Vásárcsarnok és SZMT székház közötti parkoló)	Lánci u. Ádám Iván utca Cholnoky utca Lóczy utca Ady utca Boglárka utca, Sáfrány utca, Hérics utca Nagy László utca Kankalin utca, Berkenye köz Vilonyai utca Kabay utca Budapest utca Nap utca Bolgár Mihály utca Kádártai utca Batthyány utca Nyerges utca, Kalmár tér Mester utca Vörösmarty tér Ördögárok utca Egyetem utca Dugovics utca Zrínyi utca Átrium köz Botev utca Egry utca Stadion utca Csermák utca Wartha V. utca Móricz Zs. utca Völgyikút park	Hunyadi utca Cholnoky u. (LIDL)
--	---	--	--	---------------------------------------

b.) Az út menti fasor megújítása a zöldsávot érintő teljes felújítás keretében, állománycserével történt:

2019-ben: a Török Ignác utcában 17 fa, a szabadságpusztai kerékpárút mentén 221 fa; a Kelet-Nyugati tengely mentén 290 fa, a Petőfi utcában 22 fa, a Jutasi úti kerékpárút mentén 70 fa, Hunyadi utcában 12 fa telepítése.

2021-ben: Pápai úti rekonstrukció keretében 189 lombos fa; Mikszáth utcában 21 db; Lázár utcában 16 db; Széchenyi u. 12 db; Pázmándi u. 16 db; Csap u. 28 db fa telepítése.

2022-ben: a Módszertani Bölcsőde területén 14 fa, a felsőörsi kerékpárút mentén 26 fa, a Kádár u. parkoló mentén 23 fa telepítése.

2023-ban: a Kádárta-Gyulafirátót kerékpárút mentén 104 fa, a Dózsa György út 2. területén 10 fa, a Zöld Város projekt területén 16 fa, a Csermák utcai parkoló mentén 10 fa, a Táborállás parkban 9 fa, a Vilonyai parkoló mentén 6 fa, a Kutas téri parkoló mentén 10 fa, a Csermák lépcső mentén 6 fa, a Kemece u. parkoló mentén 7 fa, az Egyetem u.-Csikász u. sarkán 6 fa, a Deák Ferenc u. foglalkoztató és művészeti fejlesztő központ területén 6 fát ültettek. A József Attila u. rekonstrukció keretében 5 fa, a 8-as rekonstrukciója keretében 431 fa és 13 fenyőt, a 8-as és 82-es út összekötő szakasza mentén 177 fa telepítése.

2024-ben: a Diósy u. parkoló mentén 8 fa, a Kiskuti csárda rekonstrukció keretében 1 fa, az Akácfa u. rekonstrukció keretében 6 fa, a Mikszáth u. keleti szakaszának rekonstrukciója keretében 19 fa, a Pápai út 45. melletti körforgalomban biodiverz évelőágyat létesítettek 1800 évelő beültetésével. A Kelet-Nyugati tengely körforgalmában 650 cserjét ültettek.

A.) Fasor felújításra érett helyszínek: Mikszáth K. utca, Pázmándi u., Kiskőrösi u., József A. u., Takácskert u. (Juniperusok), Juhar u., Táncsics M. u. déli oldala, Tüzér u., Cseri u., Síp u., Csalogány u., Csatár u., Veszprémvölgyi u.; Mocorgó játszótér; Vilonyai u. 2-6. előtt; Hold u., Órház u. (Celtisek); Pázmándi u.; Akácfa utca, Széchenyi utca, Csap utca, Fecske utca, Alkotmány u., Zápor u., Török I. utcai parkoló, Ádám I. utca, Lóczy L u. az Ady E. utcától északra, Ady E. u. keleti szakasza, Vajda J. u., Szent I. u., Hóvirág u. keleti szakasza, Paál László u., Kisréti utca (Jutasp.), Kaszavölgy u. (Szabadságp.), Kádárta, Gy.rátót: Győri u., Vasút u., József Attila u. keleti szakasz; Szent István u., Móra F. u., Lövház u., Ady u. keleti szakasz, Széchenyi u. stb.

B.) Új fasor telepítésére váró helyszínek: Kistó u., Kádártai u. (ATI előtti szakasz), Baláca sor, Láhner Gy. u., Csererdei u., Állatkerti bevezető út és parkoló, Sepsiszentgyörgy u., Tartu u., Bottrop u., Kádárta, Gy.rátót: Gyökeres, Kincsási, Középhát, Pogánytelki, Répavölgy u., Malomkert u.; Hajmáskéri u.; Pásztor u., Halastói u., Zirci u. , továbbá egyéb helyszínek vizsgálata folyamatban van.

21. A veszprémi temetőkertek összfelülete 23,94 ha. A meglévő 9 temető közül, 5 temető ma is aktív, 1 részben lezárt, 3 pedig lezárt temető. A zöldfelületi rendszernek az aktív és a lezárt temetők egyaránt részét képezik. A temetőkben jelentős faállomány és számos értékes faegyed található, így a védett, nyugodt temető környezetben található Veszprém legöregebb fáit. A jövőre nézve is fontos a temetőkertek kegyeleti jellegének megőrzése, a zöldfelületek állapotának emelése a gondozás színvonalának javítása és az ütemezett beavatkozások által. Jelenleg a koros faállomány ápolása, a veszélyes és elhalt növények kivágása, a gyökérzet és sírok konfliktusa jelenti a legnagyobb kihívást. A jelenlegi problémák alapján tettünk javaslatot a temetői szabályzat kiegészítésére, a faültetésre vonatkozó követelmények szabályozásával. A Közgyűlés kiegészítette a köztemetők üzemeltetéséről és a temetési tevékenység egyes kérdéseiről szóló 21/2010. (VI.28.) Ör. sz. rendeletét a temetői növénytelepítésre vonatkozó szabályokkal, amelyeket a 6.§ tartalmaz. A Vámosi úti temető főbejáratától északabbra eső

mezőben a klímaváltozás hatására elpusztult lucfenyős liget faállományát az elmúlt években ki kellett vágni. A kivágott egyedek pótlását a temetőkert területén belül, mielőbb szükséges elvégezni! A pótlást, a temetőkertek megjelenését és klímáját javítandó fasorok, temetői utak mellé történő telepítésével illetve temetésre előkészített sírmezők fásításánál célszerű elvégezni. Ahol meglévő állomány van, azok kiegészítése, megújítása is változatlanul feladat. A városi fakataszter adatbázisát a temetők területén lévő állomány felmérésével is ki kell egészíteni!

22. Az intézményi zöldfelületek közül az óvodák és a bölcsődék az önkormányzat, míg az iskolák a Veszprémi Tankerületi Központ, illetve a Szakképzési Centrum kezelésében vannak. Az intézményi területek sport-kertjeinek kihasználtságát még lehetne fokozni, ezért amennyiben erre a tartalékra igény van, célszerű egy vizsgálatot készíteni ezen felületek kihasználtságának optimalizálására. Jó példa az EKF program keretében megújult Lovassy Gimnázium sportkert, mely közhasználatra megnyitottá vált.
23. A városban élő mérnökök részéről fogalmazódott meg igény a „Mérnökök ligete”, vagy „Mérnök sétány” létesítésére. Az egyeztetés még nem jutott a szakmai javaslat fázisába.
24. Közösségi célú zöldterületek arányának növelése, rekreációs területek fejlesztése. A városban meglévő zöldfelületek fejlesztését az új rekreációs igények figyelembevételével kell továbbfejleszteni. 2019 óta több jó példa; futópályák, sport-fitness kertek, megújult játékkertek, pumpapálya valósult meg.
25. A Városom Veszprém mozgalom továbbfejlesztése, városrészi és az egész városra kiterjeszhető közösségi akciókkal (zöldítés, takarítás, fásítás, zöldfelület örökbefogadás, fa örökbefogadás, stb.) a környezeti nevelési és attitűdformálási program kialakításával, valamint a Fenntarthatóság MindenKor és a Hosszúasztal piknik program összekapcsolása és kiterjesztése, egy éves Biodiverzitás Fesztivál megrendezésével a társadalom környezeti értékrendjének javítása érdekében. Emellett a mozgalom keretében kialakításra kerülhet egy, a környezeti folyamatok értékelését, döntések előkészítését és a nyilvánosság biztosítását támogató informatikai platform. A rendszer alkalmas lehet a környezeti adatok, információk közérthető formában történő nyilvánossá tételére, a városi fenntarthatósági elemek ismertségének növelésére és az adatok elérhetőségének javítására.
26. A veszprémi „szivacsváros” modell kialakítása és működtetése, az Integrált Települési Vízgazdálkodási Terv részeként kerülhet kidolgozásra! A modell megvalósítása több elemből áll, és a kék-zöld infrastruktúra komplex fejlesztését, összehangolását igényli, amelyek együttesen növelhetik Veszprém vízmegtartó képességének javulását. A közeljövőben induló rehabilitációs projektek esetében célszerű azokat a műszaki megoldásokat választani, melyek a város területén lehulló csapadékvíz helyben történő megtartását és hasznosítását, beszivárogtatását, elnyeletését célozzák. A szikkasztással történő esővíz hasznosítás célszerű kiszélesíteni, amikor a zöldfelületekre eső esővíz beszivárgás révén helyben hasznosul valamely módon. Pl. esőkertek kialakítása, az esőkertek hálózatos összekötése; mélyedés/vízmegtartó homorulat kialakítása, akár utólagos beavatkozással történő létrehozással történhet meg. Az esővíz hasznosítás

keretében a város meglévő öt záportározója mellett további új záportározók létesítésére is. A Séd medréhez kapcsolódóan víztározó kapacitás kiépítése történhet meg, amely révén elérhető a villámárvizek idején a belvárosi területen átfolyó vízfolyást tápláló nagy víztömeg késleltetése, a Séd vízszintjének szabályozása ill. az aszályos időszakban kedvező kondicionáló hatást jelent a környezetre. A meglévő záportározók és vízvezető árkok esetében is érdemes újragondolni a vízmegtartás lehetőségeit. 2023-ban a vízmegtartás gondolata szellemében valósult meg a Rózsa u. 48. melletti esőkert, mely jó példája a kisléptékű lehetőségeknek és a lakossági közösség bevonásának.

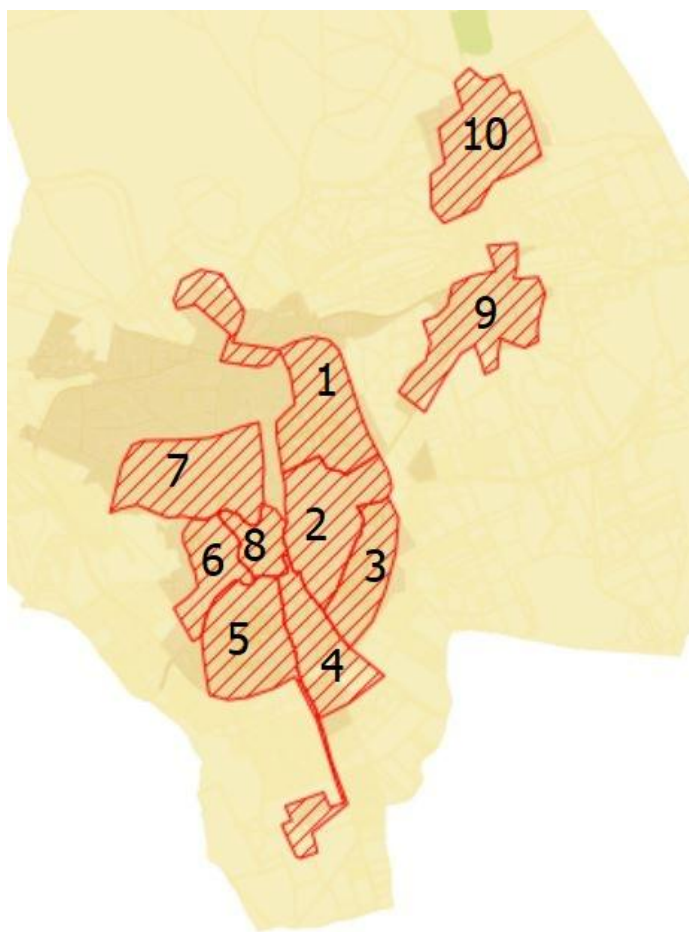
12. ZÖLDFELÜLETEK FENNTARTÁSA

A városok, így Veszprém zöldfelületeit a fenntartás intenzitása alapján lehet csoportokba sorolni. A központi elhelyezkedésű, reprezentatív elemek intenzív fenntartása a legnagyobb élőmunka- és költségráfordítást igényli, míg a központból távolabbi, kevésbé frekvenciált elhelyezkedésű területek fenntartása egyre kevesebb intenzitást biztosítva, a természetes élőhelyi állapothoz közeli megjelenéshez közeledve oldható meg. Általánosságban elmondható, hogy a fenntartást a funkcióhoz és térbeli elhelyezkedéshez igazítva a végezzük, szakmai elvárásoknak megfelelően.

A zöldfelület-gazdálkodás legfontosabb építőeleme a növény, melyek közül a legtöbb figyelmet a lombkoronaszintet alkotó fák és oszlopos növekedésű fenyők érdemlik. Nem csak élettartamuk, hanem klimatikus hatásuk révén is a legmarkánsabb élő alkotóelemként tekintünk rájuk.

FÁK, FASOROK, FENYŐK ÁLLOMÁNYA

A faállományra vonatkozó stratégia alapja a városi fakataszter, amelynek készütségi foka jelenleg, a temetők állományának nyilvántartását - ami még előttünk álló feladat -, nem számítva kb. 99%-os. Az eltérő területhasználatokkal és zöldfelületekkel rendelkező városrészekben markánsan elkülönülő fásítási körzeteket határoltunk le. A fásítási körzeteket az alábbi ábra mutatja be:

Az eltérő adottságú fásítási körzetek növényállományának összevetése:

Fásítási körzet száma	Fásítási körzet neve	Fák darab-száma	Fák átlagos törzs-átmérője (cm)	Fák átlagos egészségi állapota (1-10: 1: elhalt; 10: kiváló)	Gyenge állapotú fák a körzetben (egészségi állapot<=5)
1	Jutasi-Haszkovó-Bakonyalja	5557	25	9,6	23 db 0,4%
2	Cholnoky, Újtelep és Kertváros	6227	28	9,39	103 db 1,6%
3	Füredi domb és Kalmár tér	1887	18	9,37	29 db 1,5%
4	Hóvirágtelep, Egyetemváros, Egry ltp.	4203	26	9,44	45 db 1%
5	Jeruzsálemhegy és Takácskert	2096	32	9,39	34 db 1,6%
6	Dózsaváros és Csererdő	4089	18	9,41	57 db 1,3%
7	Belváros	1945	29	9,23	72 db 3,7%
8	Séd-völgy	923	18	9,23	10 db 1%
8	Kádárta	1621	20	8,61	3 db 0,1%
9	Gyulafirátót	1271	24	7,37	59 db 4,6%

A városban fellelhető fák életkora is mutatja a város XX. századi hirtelen ugrásszerű fejlődését, amely időszak az 1950-es évek végétől értelmezhető. Ha a várost területekre bontjuk, említenünk kell a Hóvirág telepi, Kiss Lajos telepi, Jeruzsálem-hegyi tömblakásos fejlesztéseket és azok környezeti hatásait, majd a Jutas lakótelep, Egry lakótelep, Cholnoky lakótelep és Haszkovó lakótelep kiépítését és azok környezeti fejlesztéseit. Az elsőként említett folyamat 1960-1990 közötti időszak eredménye, amit, ha fás növények életkorára vetítünk ki, 70-40 évet jelenthet.

Városi környezetben lényegesen rövidebb a fák élettartalma, a speciális termőhelyi adottságok miatt. Különösen igaz ez az utak menti felületekre, ahol a keskeny zöldsávokban a fáknek élettér hiányában nincs lehetőségük kiteljesedni. Veszprém legöregebb fái – a legjobb termőhelyi adottságokkal rendelkező helyszíneken - a temetőkertekben, a belvárosi parkokban és a Séd-völgyében található. Főként ezeken a jobb minőségű termőhelyeken található a város legértékesebb fásnövény állományát, melyekből adódóan Veszprém arborétumvárosnak tekinthető. A jelenleg fellelhető több, mint 1100 egyed megtartása és további bővítése közös érdekünk.

Az utóbbi évek gyakorlata alapján, az önkormányzat sajátterős fasorfelújításai keretében általában évente 1-2 fasor megújítására van lehetőség, amely kiegészülve az egyéb beruházásokban megvalósuló telepítésekkel, a faállomány 1-1,5%-át érinti évente. A faállomány folyamatos monitorozásával hetente 5-8 elhalt, balesetveszélyes fát derítünk fel és távolítunk el az állományból. A városi faállomány folyamatos megújítása érdekében stratégiai célként a **faállomány pótlását/cseréjét éves szinten a faállomány 1,5%-ában javasoljuk meghatározni 2025-től kezdődő időszakban (2019 és 2024 között ez az arány 2% volt.). A 28896 közterületi fára vetítve ez évente 433 fa ültetését jelenti** (fapótlás és új ültetés összesen), amellyel biztosítható a városi faállomány folyamatos megújítása.

A fásítások során az utóbbi évtizedek tapasztalatai alapján mellőzzük a szárazságot nem toleráló, betegségekre hajlamos fafajok telepítését. Biztosan jó nyomon haladunk, ha a helyi tapasztalatokra támaszkodunk. Ezért is célszerű egy olyan növénylistát összeállítani, ahol olyan fafajok, és fajták kerülnek felsorolásra, melyeknek Veszprém tűrőképességük az elmúlt időszakban igazolódott. Ugyanakkor a város jellegéből adódóan nyitottabbnak kell lennünk mindazon új fajok fajták irányában, amelyek a klímaváltozás hatásaira figyelemmel kerülnek faiskolai forgalomba. Vélhetően a mediterrán klíma irányú elmozdulást kell szem előtt tartanunk.

„A Kárpát medencében az éghajlat szubmediterránná válik, ami azt hordozza magában, hogy az őszi és téli időszak csapadékosabb, ugyanakkor a nyár szárazabb lesz.” / az idézet Sipos Györgytől származik, aki ugyanazt a víziót fogalmazza meg, amelyet a mi tapasztalataink is alátámasztanak. /

A bel- és külterületi fásítások folytatása jelent további fásítási potenciált. Ezen területek folyamatos feltárása, és előkészítése fontos feladat. Többnyire a nem hasznosítható önkormányzati területeken kínálnak fásítási lehetőséget. Ilyen területek vannak az északi és déli iparterületek mentén, a Kenderföld utca mentén, a Hajmáskéri út mentén. A városrészek megfelelő helyszínein az (pl. Bakonyalja városrész, Jutasi lakótelep, Jutaspuszta, Kádárta, Gyulafirátót) **extenzív fásítása is** fontos lehetőség lehet a klímaváltozás negatív hatásainak csökkentése érdekében.

Konklúzióként megfogalmazhatjuk, hogy Veszprém esetében is előtérbe kerülnek a megváltozott, felmelegedő klímát jobban elviselő fajok, és fajták. A mediterrán klíma irányába történő eltolódást támasztja alá az a tény, hogy Dél-Baranya után a Balaton-felvidéken (Hegymagas) is megjelentek a termő olajfa ültetvények.

A fák városi helyzetének javítása érdekében VMJV Önkormányzata megalkotta a fás szárú növények védelméről, kivágásáról és pótlásáról szóló 28/2021.(VI.24.) Ör. sz. rendeletét. A rendelet szabályozza a magánterületi fakivágást és fapótlást, valamint a közterületi faültetés szabályait.

A fák és a közművek konfliktusának korszerűbb kezelése érdekében új eljárások bevezetésére kell nyitottabbnak lennünk, továbbá az erősen burkolt, közművekkel szabdalt nagyvárosias környezetben további lehetőségként a Stockholm Faültetési Rendszer alkalmazását is bevezethetjük.

A meglévő állomány élettartamának növelése fontos célunk, ezért a fasorok ápolását, metszését ápolási terv alapján végzi el a fenntartó.

Stratégiai cél az E.On megbízásából alvállalkozók által végzett érintésvédelmi metszések szakmai színvonalának emelése. Ennek érdekében kezdeményeztük, az Önkormányzat és az E.On. Zrt. között együttműködési megállapodás létrehozását, amely garantálja a kivitelezések szakmai kompetenciáját. Az E.On alvállalkozójával folyamatos jó együttműködést alakítottunk ki.

A 2019-ben kitűzött cél szerint, az ökológiai fenntartás keretében, a fasormetszések, faápolások során keletkezett gallyból készülő apríték, mulcsként kerül a városi cserje és évelőágyakba.

2019-2024 között 3341 db lombos fa és 107539 db cserje került telepítésre. Ebben szerepel az Állatkertben megvalósult telepítés, amelynek során 1128 db lombos fát és 374 db cserjét ültettek.

Az önkormányzati kompetenciával kontrolált felületeken lévő fás állománnyal mennyiségi és minőségi oldalról is elégedettek lehetünk, azonban ezen elemek rendkívüli értéke és fontossága a felelősséget rak az önkormányzatra, ezért létfontosságú a jövőnk szempontjából ezen érték megóvása és tudatos minőségi gyarapítása.

Fatelepítés, fapótlás

A kivitelezés során a tervezési területen a kiviteli tervben szereplő mennyiségű és minőségű fát kell elültetni a tervlapok szerint. A faveremrácsban álló fák értelemszerűen a faveremrács mértani középpontjába kerüljenek. A vegetációs időszakban kizárólag földlabdás (FL) és konténeres (KONT) növény ültethető. Szabadgyökerű cserjék telepíthetők a nyugalmi időszakban, ha ennek környezeti feltételei adottak. A minimálisan elvárt faméret a 2xisk. FL 14/16. A pályázati kiírás vagy a Megrendelő ettől eltérő (pl. 3xisk FL 16/18) méretet is meghatározhat. Extenzív fásítások területén suhángok is ültethetők.

Az újonnan ültetendő fák megfelelő életkörülményeinek biztosítása érdekében az ültetéseket megelőzően megfelelő méretű ültetőgödört és megfelelő minőségű ültetőközeget, talajt kell biztosítani. A Veszprémben jellemző rendzina, lejtőhordalék és karbonátmaradványos talajokra, illetve a váztalajokra való tekintettel a sorfák és parkfák esetében a megfelelő méretű ültetőgödör mérete mély termőréttegű talaj esetén 1x1x1 m. Dolomitos, sziklás helyszíneken 1,5x1,5x1,5 m-es ültetőgödör méretet kell kialakítani. Az ültetőgödör kiásása – tekintettel a talajviszonyokra – általában munkagéppel történik. A minimálisan elvárt minőségi és méretkategória a fenyők esetében a 2xi 100/125 FL/DL.

Szoliter fenyők, illetve városképi jelentőségű fenyősorok telepítésekor a minimálisan elvárt méret a 3xi FL/DL 150/175. Az ültetés az MSZ 12172:2019 szabvány (Díszfák és díszcserjék ültetése települések közterületein) szerint történjen. Az imént megjelölt méretek nem vonatkoznak bokorerdőszerű és ehető erdő jellegű telepítésekre.

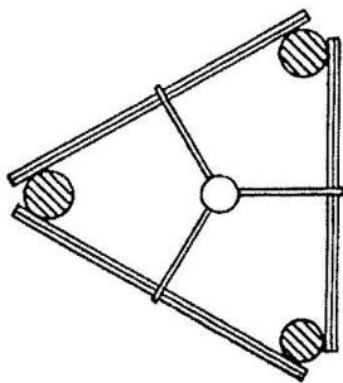
Az ültető közeg minőségi követelményei

Növénytelepítés során az ültető gödrökben talajjavítást, sziklás termőhely esetén teljes talajcserét kell elvégezni. A növénytelepítésnél a 282/2024.(IX.30.) korm. rendelet előírásait kell alkalmazni.

Az imént leírtak nem alkalmazhatóak a Stockholm faültetési módszer esetében. SFR alkalmazásánál a Gardenfutura Kft. oldalán közzétett technológiai útmutatás az irányadó.

Elültetett fák támrudazása, rögzítése

A telepítést követő első néhány évben elengedhetetlen a fák megfelelő támrudazása, rögzítése. A kevésbé frekvenciált helyre kerülő lombos fák esetében elegendő a hagyományos, 3 támrudas karózási megoldás alkalmazása a 3. ábrán jelölt módon. A fákat ültetés után 50-80 mm átmérőjű, korhadásmentes (tartósítószerrel kezelt) és göcsmentes támrudakkal kell kikarózni. A támrudak körmart, telített támrudak. Extenzív fásítás területén ennél egyszerűbb támkaró is alkalmazható. A többi fenyő és oszlopos örökzöld esetében hagyományos rögzítés alkalmazandó. A kisebb, cserje termetű bokorfák nem igényelnek karózást.

Példa a hagyományos, három támrudas rögzítési eljárásra.

A támrendszer felépítése a fentitől eltérő is lehet.

ERDŐK

Veszprém közigazgatási területén 5000 hektár erdő található, amelyből az Önkormányzat mindössze 37,7 ha erdőterülettel rendelkezik. Ebből 17,4 hektárt - amelyben erdő és fásítás is található - az utóbbi években telepítettünk. A "Zöldfelületi Helyzetkép"-ben részleteztük a veszprémi erdők helyzetét.

A régebbi telepítésű erdőterületek állapotát és a lehetséges beavatkozásokat az alábbi táblázat foglalja össze.

Erdőtág	Elhelyezkedés	Terület (ha)	Állapota	Közjóléti fejlesztés lehetősége	Tervezett beavatkozás
062A	4086/66 hrsz. Cholnoky véderdő (Sólyi út)	2,3	jó állapotú véderdő	igen	közjóléti fejlesztés lehetősége
062B		0,5			
062C		1,6			
063A	2370/1 hrsz. Fenyves utcai véderdő	11,3	jó állapotú véderdő	igen	közjóléti fejlesztés lehetősége (erdei tornapálya, tanösvény, összekötés a VERGA erdővel), elhalt egyedek kivágása
072A	793 hrsz. Sintér domb	1,2	jó állapotú, védett talajvédelmi erdő	igen	sétaút és tanösvény létesítés lehetősége
087A	096 hrsz. Pápai úti erdő	0,3	közepes állapotú talajvédelmi erdő	nem	hulladék elszállítása
107A, 107NY1, 107NY2, 107NY3	Veszprémvölgyi út	2,2073	jó	nem	bálványfa sarjak irtása
	4086/64 hrsz. Sólyi erdő és benzinkút között	0,25	fásított terület	nem	-
	4273/171 hrsz. útgyűrű és lakótelep között	1,578	fásított terület	nem	-

Az újabb telepítésű erdőterületek (2011-2015) és fásítások állapotát és a lehetséges beavatkozásokat az alábbi táblázat foglalja össze:

Erdőtervi jel	Elhelyezkedés	Teljes terület (ha)	Állapota	Közjóléti fejlesztés lehetősége	Tervezett beavatkozás
f7	Jutaspuszta	0,4654	közepes	nem	utógondozás folytatása
f11	Volán telep	1,1410	közepes	nem	nem igényel beavatkozást
f8	Méhes utca	0,0701	jó	nem	nem igényel beavatkozást
f9	Méhes utca	0,2467	jó	nem	nem igényel beavatkozást
f10	Fenyves utca	0,3677	jó	nem	nem igényel beavatkozást
f14 f15 f16	Varga utca- Kalmár tér	4,7606	jó	igen	közjóléti fejlesztés lehetősége, sporteszközök és parkberendezések telepítése
f6	Tószeg u.	0,06	jó	nem	utógondozás (metszés)
106A	Kisréti u.	1,17	gyenge	nem	az utógondozásnak és az állomány pótlásának folytatása, kerítés karbantartása
109A	Csatárhegy	1,18	közepes	nem	az utógondozásnak és az állomány pótlásának folytatása, kerítés karbantartása
110A	Csatárhegy	5,27	közepes	nem	az utógondozásnak folytatása, vadriasztás
f1	Alsóharaszt u.	1,1472	jó	nem	nem igényel beavatkozást
f5	Kenderföld u.	0,35	gyenge	nem	az utógondozásnak és az állomány pótlásának folytatása
f4	Kenderföld u.	0,48	gyenge	nem	az utógondozásának és az állomány pótlásának folytatása
70B	Márkó 012 hrsz.	0,69	gyenge	nem	az utógondozásának és az állomány pótlásának folytatása

Közjóléti fejlesztések lehetőségét kínálja a Fenyves utcai és a Cholnoky úti véderdő, valamint a Kalmár téri fásítás. Ennek keretében erdei tornapálya, sétaút és tanösvény kiépítésére kerülhet sor a helyi adottságok figyelembevételével. A Fenyves utcai erdő összeköthető a Verga Zrt. kezelésében lévő erdőterülettel, amellyel a zöldhálózat átjárhatósága valósítható meg.

A gyenge talajadottságú területek telepítése erdészeti csemetével több esetben nem volt eredményes. Ezekon a területeken az erdészeti szakszemélyzet szakmai javaslata alapján pionír és őshonos növényfajok telepítésével kísérletezünk (galagonya, cserszömörce, vadkörte, bangita, kökény, mezei juhar, korai juhar, stb.)

A behatárolt területi lehetőségek miatt Veszprémben további önkormányzati erdőtelepítés nem lehetséges. A szétaprózott, 0,5 hektárnál kisebb kivett területek erdőszerű fásítását helyezzük előtérbe.

Az erdei növénytakasulások szukcessziója keretében a természetes fajcsere folyamatát figyelhetjük meg a Fenyves utcai erdőben és a Sintér-dombon, ahol a fekete fenyő és az erdei fenyő állományok visszaszorulása mellett folyamatosan erősödik az őshonos lombhullató fajok jelenléte (kőrisek, juharok, hársak).

CSERJEFELÜLETEK

Általános szakmai gyakorlat szerint korábban arra törekedtünk, hogy a közterek ill. közparkok felületének jelentős hányadát cserjével borítsuk. A térelválasztó, térhatároló funkció betöltésével, sok esetben a parkosított felület 20%-át cserje foltok borították. Az elmúlt évek elvárásai némileg felülírják ezt. A parkhasználók pszichikai biztonságérzete miatt, sokkal erőteljesebb igényként merült fel az átláthatóság biztosításának igénye, mint a térfalakkal való lezárás, a térfalakkal való tagolás szakmai szempontja. Ez a hangsúlyváltás - több esetben - már a meglévő zöldfelületeken is újragondolásra készítetett, holott a csapadékmegtartás is zöldfelületek intenzívebbé tételei és szándéka háromszintes növénytelepítés por-és zajcsökkentő, valamint szélvédő és mikroklíma javító hatása fontos a városi környezetben. A klímaváltozás hatása a cserjék alkalmazásának esetében is újragondolásra készítette a szakmát. Szakmai kitekintés alapján is elmondható, hogy a virágokkal és termésükkel is díszíthető cserjék alkalmazása ismét előtérbe kerül, azonban ezek ültetése többnyire nagyobb foltok lefedésére, illetve az utak menti esőkertszerű telepítések vezérnövényeként jelenik meg. Veszprémben is kihívás az újra visszatérő szempontok összehangolása, és az ezekhez társuló területi kiterjesztés optimalizálása.

Az alulhasznosított zöldfelületek növény intenzitás növelésének lehet eszköze, a bokorerdő szerű telepítés alkalmazása, amikor fák suhángjai és cserjék sorokba rendezett telepítése növeli fedt a felszínt.

Főként az 1990-es évek után terjedt el országos kezdeményezés, a városi zöldfelületek fenntartásába történő lakossági bevonásra. Az öntevékeny mozgalomnak sok pozitív eredménye volt, melynek kihatásai ma is érzékelhetőek, feladatunk ezen folyamat aktualizálása.

EGYNYÁRI ÉS ÉVELŐ FELÜLETEK

A parkfenntartási munkák között a legnagyobb kihívást a szakismerettel bíró élők munkakerő biztosítása jelenti. Ez a tényező nem kedvez az élők munkakerő igényes felületek fenntartásánál, ezért az utóbbi időszakban jelentősen csökkent az egynyári felületek aránya a városi zöldfelületek arányához

képest. A fenntartott közterületeken jelenleg 960 m² egynyári virág, és 4068 m² évelő felület található. (Az egynyári virágok és az évelők összesen, a fenntartott területek 0,27%-át fedik.) A virágos felületek arányának megtartása komoly kihívást jelent számunkra. Az elsődleges cél a virágfelületek újragondolása és fenntarthatóbbá tétele. A folyamat a Belvárosi rehabilitáció I. és I/B. üteménél kezdődött: évelőfelületek és rózsakert kialakítása történt meg, mellőzve a szezonális növények használatát. A külső, belvárostól eltérő intenzitású fenntartást igénylő városrészekben az egynyári virágokat évelőkre cseréltük.

Az utóbbi években több új projektet indítottunk el a virágos felületek megtartása érdekében, melyek esetében az évelők, ill. az évelők cserjékkel vegyes ültetése került előtérbe. Nem túlzás állítani, hogy a pilot kísérletek – Budapest út mentén, Cholnoky út mentén, Aulich körforgalomban, és a Kálvin János parkban ültetett biodiverz évelőágyak - is sikeresek. Lakossági oldalról sokak elismerését kivívták az újítások és a fenntartási oldalon is sikerként értékelhetjük az eddigi tapasztalatokat.

A VKSZ Zrt. közreműködésével valósult meg a Séd-völgyben felszentelt Margit szobor környezetében a régóta tervezett rózsakert Márk Gergely rózsáiból kiültetve, melyek hazai klímán nemesített magyar fajták. Jól alkalmazkodnak a szélsőséges időjárási viszonyokhoz és kevesebb gondozást igényelnek. Cserje és gyepfelületek megújításaként biodiverz évelő-kiültetéseket valósítottunk meg több helyszínen, melyeknél elsődleges szempont volt az ökológiai megfelelés, aminek köszönhetően az adott termőhelyi viszonyokhoz jól alkalmazkodó növényekből állítottuk össze az ágyásokat. Ezáltal hosszabb életű, alacsony fenntartást igénylő, természet közeli megjelenésű növényközösségek jöttek létre, amelyben a növények idővel nagyrészt önszabályozó módon változnak, alakítják az állomány képét, csak időnként szükséges beavatkozni a szukcesszió lassítása és az esztétikai érték megőrzése céljából. Ezek a pilotok sikeresek voltak, további alkalmazásuk fokozatosan teret nyer.

Javaslatok:

- A belvárosban meglévő - sajátosan veszprémi kiültetési stílusban megfogalmazott-virágágyakat meg kell tartani, bővítésüket nem tervezzük.
- A biodiverz évelőkiültetést bátran lehet alkalmazni a lakóövezetekben, közlekedési területeken.

GYEPFELÜLETEK

Attól függően, hogy a gyepfelületek milyen fenntartási kategóriában találhatóak eltérő módon kezeljük, eltérő számú nyírást/kaszálást végzünk. Az intenzív fenntartási csoporton belül kiemelt gondozást, kiemelt számú kaszálást igényelnek a reprezentatív területek reprezentatív pázsit felületei. A nagy díszértékű parkok pázsitjai kevesebb nyírással, míg az egyéb parkok és lakótelepi köztertek gyep felületei egyre kevesebb nyírással tarthatóak fenn. Az évente 2-3 kaszálást igénylők külterjes gyepfelületek igénylik a legkevesebb munkaráfordítást.

A nemzetközi és hazai gyakorlatban több új gyakorlat jelent meg az elmúlt időszakban. Ezek fő jellemzője, hogy természetközi társulási elemek jelennek meg a városi gyepfelületekben, mely elemek gyűjtő nevéként általánosan a „virágos gyep” fogalom épült be a közbeszédbe. Azonban talán célszerűbb az alternatív gyepgazdálkodás fogalomhasználat, amely még a gyakorlatban éppen elterjedőben lévő újszerű lágyszárú szint kialakításokra alkalmazható. Gondoljunk konkrétan arra a megoldásra amikor a biodiverz magvetéssel létrehozott vadvirágos rét további fajtagazdagságának növelésére inicializált vadvirágos gyepet hozunk létre. Ebben az esetben 1-2növény/m² sűrűséggel, előnevelt virágos palántákat (pl. mezei zsálya, margaréta, imola...) ültetünk a már kialakult vadvirágos rétbe. Az egyedi közbeültetések révén a biodiverz magvetéssel készült felületek látványa még különlegesebbé alakul. További új kezdeményezésnek számít amikor egyedi magkeverék használatával a mezőgazdasági tájhasználatot idézzük a lágyszárú szintbe, pl.: bíborhere telepítéssel. Ezzel a megoldással a hagyományos agrár táj látványa csempészhető be a települési környezetbe. A hatás tovább fokozható, amikor különböző textúrájú lágyszárú vegetációk játékos mozaikos megjelenése, egyedi, megkapó megkapó látványelemként jelenik meg a városi felületeken is. A látványon túlmutat azonban az „agrár „ elemek szerepeltetése, mivel a sokszor elhasználdott talajszerkezetet a, diverz önmagát megújító, talajéletet javító mivoltukból fakadóan javítják. Orientált ökológiai szemléletű tervezéssel lehet és javasolt ezen elemek helyét megtalálni Veszprém térszerkezetében is.

A VKSZ Zrt. a Szent István Egyetemmel közösen végzett fenntartható gyepgazdálkodás témájú kutatása 2016-tól azokat a lehetőségeket tárta fel, amelyek által a korábbtól eltérő fenntartási technológiák bevezetésével növelni lehet a munkavégzés hatékonyságát és optimalizálni lehet a költségeket. Cél volt továbbá az is, hogy a parkfenntartási tevékenység jobban illeszkedjen a változó, felmelegedő és nyáron nagyon száraz klímához és növekedjen a városi zöldfelületeken a biodiverzitás. A „Vadvirágos Veszprém” projekt keretén belül eltérő adottságú zöldfelületeken ún. kvadrátokat határoltak el, melyekben ökológus vizsgálja a biodiverzitást. A mintaterületekből hármat teszterületté bővítettek: ezeken a helyszíneken szakítottunk a hagyományos, intenzív városi zöldfelület-fenntartással. A kaszálások számának csökkentése már az első évben látványos vizuális élményeket okozott, a vadvirágos rét hatású felületek megjelenésével. Az itt megjelenő fajok magbankként is szolgálnak a későbbiekben, de ugyanakkor mesterségen beültetett fajokkal is növelhető a fajkészlet. A magasan tartott és változatos flórában növekszik a bűvőhelyek, táplálékforrást kereső rovarok, majd madarak száma. Az új technológia várakozásainknak megfelelően, 3-5 éven belül biodiverzitás növekedést eredményezett és csökkentette a fenntartási költségeket. Elmondható, hogy a célok valóra váltak minden szegmens vonatkozásában.

A megszokottól eltérő fenntartási intenzitás elfogadtatása nem volt könnyű és megfelelő kommunikáció nélkül nem is működött volna. Beigazolódott az is, hogy az elfogadás érdekében megtartott környezeti nevelés és a széleskörű lakossági tájékoztatás és érzékenyítés elengedhetetlen volt.

Az országosan is példaértékű gyepgazdálkodási gyakorlatra büszkék lehetünk, mert nem csak a lakosság, hanem az országos szakma elismerését is elnyerte. Törekedni kell arra, hogy a folyamat város teljes területére kiterjedjen és újabb korszerű elemekkel bővüljön!

A „Klímaadaptív gyepgazdálkodás a városban” szakmai kiadvány 2021-ben jelent meg a” VKSZ” Zrt. és a Szent István Egyetem gondozásában.

Extenzív gyeppek 2024	
helyszín	felület
Kálvin János park	1100 m ²
Barátság park	3100 m ²
Haszkovó út mentén	5000 m ²
Cholnoky út mentén	900 m ²
Varga u. 8. mellett	2000 m ²
Kelet-Nyugati tengely mentén	4500 m ²
Mintaterületek (kvadrátok)	
Füredi úti záportározó	4 m ²
Erzsébet sétány	4 m ²
Módszertani bölcsőde melletti rézsű	4 m ²
Kálvin János park	4 m ²
Barátság park	4 m ²
Séd-völgy nyugati szakasz	4 m ²

A nagy összefüggő felületek nyírásánál, a VKSZ Zrt. egyre nagyobb felületen használja mulcsozós traktorait, melyek a fűnyírás során a kaszálékot felaprítva, maguk mögött terítik el a talajon. A kaszálás gyakorisága ugyan nem csökken, de ezzel a módszerrel nem keletkezik hulladék, nincs rakodási, szállítási és lerakási költség és nem utolsó sorban a keletkezett szerves anyag is helyben marad, ami ökológiai szempontból is kívánatos.

Javaslatok:

- Az intenzíven (1. kategória) fenntartott területeken a fűnyírás továbbra is a kaszálék gyűjtésével, magas gyakorisággal történjen. A lakótelepeken azonban további lehetőségek felkutatása szükséges a mulcsozós fűnyírás alkalmazására.
- Azokat a felületeket, ahol az aktív gyephasználat nem jellemző – pl. közlekedési felületek környezete, vízfolyások környezete – fokozatosan be lehet vonni a „Vadvirágos Veszprém” projektbe. A közösség részvételének biztosítása a munkafolyamatban a megértés és elfogadás érdekében, a lakosság folyamatos informálása és tájékoztatása változatlanul szükséges.
- A vadvirágos gyeppek mentén, a kialakult gyakorlat szerint rovarhotelek létesítése is szükséges.

TERMÉSZETI ÉRTÉKEK

A természeti értékek védelme, kutatása szempontjából meghatározóak a táj geomorfológiai adottságai. A változatos geomorfológiai környezet kedvez a fajgazdag, változatos flórának és faunának.

Veszprém különleges természeti és táji értékekkel bír. A biodiverzitás megőrzését jelentős mértékben szolgálja a jelenleg érvényes védelmek fenntartása. Figyelmet kell fordítani a természeti, kultúrtörténeti, vagy városképi szempontból értékes, jogi védelem alatt nem álló területek megőrzésére (Séd-völgy, Betekints-völgy, temetők faállománya), a látvány érzékeny területek (Vár, Benedek-hegy, Csatár-hegy) és látványtengelyek védelmére, a nemkívánatos beépítések meggátlására.

Ezen értékes elemek fennmaradását szabályozási eszközökkel is biztosítani kell.

Veszprém területeinek egy része nemzeti ökológiai hálózat és Natura 2000 besorolású.

Az önkormányzat részéről a veszprémi természeti területek és természeti emlékek kutatásának és védelmének folyamata 2009-ben indult el a zirci Bakonyi Természettudományi Múzeum bevonásával. A természeti területek, természeti emlékek felsorolását az I. kötet részletezi.

A helyi jelentőségű védett természeti emlékké nyilvánításról szóló 33/2018.(IX.27.) Ör. biztosítja az alábbi egyedek védelmét:

- Vörösmarty tér 7. (4754 hrsz.) magánterület (tiszafa)
- 24/2 hrsz. (Ulmusok) Fortuna udvar, Gizella udvar;
- 5041 hrsz. (Ulmus) Színházkerth;
- 2548/3 hrsz. (Ulmusok) Cserhát 3. mellett (2548/5 hrsz.);
- a Dózsa György út 4. szám alatti ingatlan (132. hrsz.) nyugati szélén álló 1 db *Taxus baccata* (tiszafa)
- Kollégium u. 1. szám alatti ingatlanok (578 és 579 hrsz.) területén lévő 8 tő közönséges borostyán (*Hedera helix* L.)

A helyi védett természeti területté nyilvánításról szóló 7/2011.(II.24.) Ör. biztosítja az alábbi területek védelmét:

- 589 hrsz. (Benedek-hegy)
- 5043 hrsz. (Kálvária-domb)
- 079/46, 079/75, 079/76, 079/77 hrsz. (Ördög-szikla)
- 791. hrsz. és 793. hrsz. (Sintér-domb)
- 2064/6 hrsz. (Jutaspusztai szikla)

A fenti rendelet felülvizsgálata és módosítása megtörtént 2019-ben (27/2019.(XI.21.)Ör.). A szabályozást és a kezelési terveket 2029-ig felül kell vizsgálni.

Védett természeti területeinken a védett és fokozottan védett növény- és állatfajok aránya az alábbiak szerint oszlik meg:

védett természeti terület	védett növényfajok száma	védett állatfajok száma
Jutaspusztai szikla	0	7
Benedek hegy	3	8
Kálvária-domb	0	14
Sintér-domb	10	26
Ördögrágtá-kő	7	17

A meglévőknön felül nincs a látókörünkben további természeti terület vagy természeti emlék. Jelenleg nem tervezzük további területek vagy egyedek védetté nyilvánítását.

Veszprém közterületein közel 1100 botanikai ritkaság található, amelyeket az 1970-es és 1980-as években telepítettek. Ezek a növények kiemelkedő botanikai, dendrológiai értéket képviselnek, Veszprémre jellemzőek, sok esetben az országban szinte csak itt előforduló különlegességek. (Strenner József 2021.)

Az értékes növényeket, azok bemutatathatósága, megismerhetősége érdekében ki kell táblázni (magyar név, latin név, rövid leírás). Az elmúlt években 100 botanikai ritkaság kitáblázása megtörtént, ezt folytatni kívánjuk. Egyes táblákat már pótolni, vagy javítani kell.

"Veszprém az arborétumváros" koncepció kibontása még évek óta zajló feladat. Az értékes növényzetet bemutató, fotókkal illusztrált szakkönyv elkészítése - a *"Veszprémi fák és bokrok"* című kötet Strenner József és Gáspár Gábor szerzőpáros munkájának köszönhetően 2021-ben jelent meg. A kötet az egyes egyedek bemutatása mellett, sétára invitálja az olvasót, melynek keretében személyes kapcsolat létesül az egyes egyedek és az olvasó között. Az arborétum város népszerűsítése érdekében, a javasolt nyomvonalak tanösvényszerű táblázása indokolt. A tematikus útvonalak létrehozása, a botanikai ritkaságok megismertetése érdekében jó beavatkozás lehet, a természeti emlékek és a természeti területek mentén tapasztalható gyakorlatból következően. Tovább erősítheti a megismerést mobil applikáció készítése a könyv tematikája mentén, mely korszerű eszközként segítheti a sétaút mentén az eligazodást. Az edukációt segítheti továbbá, a kiadott könyv vonatkozó részeinek sétálófüzetté való átszerkesztése is.

NÖVÉNYLÁDÁK, KÖEDÉNYEK, PLANTÉNEREK

A növényládák, planténerek megoldást kínálnak a burkolt felületeken történő növényesítésére. Alkalmazhatók forgalomterelésre, nem kívánt parkolás vagy behajtás gátlására is. A növényládák gazdag kiültetése intenzív esztétikai élményt kínál, és színesíti a burkolt felületeket. Növényzetük azonban csak akkor tartható életben, ha a vegetációs időszakban folyamatos öntözést kapnak.

Veszprémben, az elmúlt évek gyakorlata szerint a közterületi kitelepülésekhez az egyes kitelepülő vállalkozásoknak asztalonként/egységenként egy -egy virágzó dísznövényvel kiültetett növényládát kell kihelyeznie. Így érzük el, hogy a főként vendéglátó kitelepülések látványosak. A bevonásnak ezt a jól működő gyakorlatát lehetne kiterjeszteni arra, hogy az Önkormányzat által kihelyezett edényes növények esetében az éves öntözési feladatokat vállalkozásokkal vagy lakossági bevonással oldjuk meg.

13. JÓ GYAKORLATOK ADAPTÁLÁSA

A közelmúltban egy európai uniós projekt kapcsán jó gyakorlatok kerültek a látóterünkbe az URBACT BiodiverCity Munkacsoport közreműködésének köszönhetően. A projektekben résztvevő városok egyedülálló lehetőségeket kínáltak partnereiknek az ellenálló és fenntartható jövővel kapcsolatos tanulásra és oktatásra.

AZ „European Green Deal” (európai zöld megállapodás) részeként, az EU 2030-ig szóló biológiai sokféleséggel kapcsolatos stratégiája, a biológiai sokféleséget a helyreállítás útjára kívánja terelni. A stratégia konkrét kötelezettségvállalásokat és intézkedéseket tartalmaz a természet védelmére és az ökoszisztémák degradációjának visszafordítására, a meglévő természetvédelmi jogszabályokra építve. Programjában többek között a városi ökoszisztémák védelmét és helyreállítását is célul tűzi ki.

Az URBACT BiodiverCity munkacsoport a program zárásaként akciótervet fogalmazott meg, melynek vonatkozó részeit javasoljuk a zöldstratégia módosított verziójánál is említeni.

Az URBACT programban, a zöldstratégia célkitűzései köszönnek vissza, amikor célként jelenik meg, hogy „2030-ra Veszprém - természeti és épített örökségének megőrzése mellett - jelentősen növeli vízviszatarító képességét, és tovább javítja a zöldfelületek minőségét és funkcióit, bevonva a városi közösségeket a tervezésbe, megvalósításba és fenntartásba, hogy javítsa a városlakók életminőségét”.

Adaptálandó célkitűzés:

A városi biodiverzitás kiszélesítése kapcsán, elsősorban a város reziliens (rugalmasan ellenálló, alkalmazkodó) működésére kell törekedni.

A fenntartható működtetés és fejlesztés, a közösség széles körű bevonásával, a magán-, intézményi, nonprofit és üzleti szektor részvételével zajlik.

Kulcsszavak: biológiai sokféleség fenntartása és növelése; az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás; fenntartható vízhasználat, vízviszatarítás; klíma- adaptív növényzet alkalmazása az új telepítéseknél; lakosság bevonása, tudatosság növelése; rendszerben való gondolkodás; ökoszisztéma hálózat átfogó fejlesztése

▪ MIKROERDŐK LÉTESÍTÉSE

A mikroerdők kis méretű, sűrűn ültetett növénycsoportok, a természetes erdők miniatűr változatai, amelyek rövid idő alatt gyorsan fejlődő, önfenntartó ökoszisztémákká válnak. A mikroerdők

létesítése fokozza a biodiverzitást, hozzájárul a természetvédelem céljaihoz és a klímaváltozás elleni küzdelemhez. A mikroerdőket őshonos növényekből lehet kialakítani. A mikroerdő minimális mérete 100 m². Legalább 25 fajtából kell állnia, de az optimális ökológiai körülmények min. 50 növényfaj és min. 500 m² felület esetén érvényesülnek.

A Dózsavárosi Fiókkönyvtár zöldfelületén 2024 tavaszán létesült az első mikroerdő. Továbbiak létrehozását tervezzük az arra alkalmas területeken.

▪ „EHETŐ ERDŐK” LÉTESÍTÉSE

Az „Ehető erdő” vagy erdőkert a természetben előforduló gyümölcstermő növényekből kialakított, fajgazdag növénytelepítés, amely egyszerre szolgál ökológiai, oktatási és városképi célokat. Kialakítása során fontos a megfelelő gyalogos megközelíthetőség, a körbejárhatóság biztosítása. A Déli-Bakony és a Balaton-Felvidék őshonos flórájában számos gyümölcstermő faj található. Ilyenek többek között a kökény, galagonya, vadkörte, vadrózsa, vadalma, vadmeggy, cseresznyeszilva, vadmálna, erdei szamóca, vadszeder, berkenye fajok stb. Az ehető erdő elősegíti a biodiverzitás fenntartását. Növényvédelmet nem igényel. Esztétikai élményt nyújt, a virágzás időszakában méhlegelőként szolgál. A városi emberhez elérhető közelségbe hozza a természet kincseit és edukációs céloknak is megfelel. Közreműködik a városi hőszigetek felszámolásában. A helyszín kiválasztásakor előnyben kell részesíteni a vadak által nem megközelíthető helyeket.

▪ KÉK INFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉSE

A működő „kék infrastruktúra” célja, hogy támogassa a vízmegtartást, javítsa az ökológiai egyensúlyt, és csökkentse az éghajlatváltozás hatásait. Veszprém, mint történelmi város, változatos vízrajzi adottságokkal rendelkezik, és a jövőben nagy lehetőségek rejlenek a kék infrastruktúra fejlesztésében.

Veszprém természeti adottságai közé tartozik a várost átszelő Séd-patak, amely a városi kék infrastruktúra egyik központi eleme. A Séd-patak a város történetének és fejlődésének szerves része, amely nemcsak ökológiai, hanem kulturális jelentőséggel is bír. Ezen túlmenően a város területén több kisebb vízfolyás, illetve természetes és mesterséges víztest található, amelyek részét képezik a város kék infrastruktúrájának. Azonban Veszprém, mint sok más város, kihívásokkal küzd a vízgazdálkodás terén, beleértve a csapadékvíz kezelését, a vízminőség javítását, valamint a zöld- és kék infrastruktúra integrációját. Ezen a területen segítheti a gondolkodásunkat az Integrált Települési Vízgazdálkodási Terv megalkotása.

A kék infrastruktúra számos előnnyel jár, amelyek közvetlen és közvetett módon javítják Veszprém környezeti állapotát és az életminőségét:

- **Vízmeztartás és árvízvédelem:** A kék infrastruktúra egyik legfontosabb szerepe a csapadékvíz összegyűjtése és tárolása, amely csökkenti az árvíz kockázatot. A természetes vízfolyások és tározók lehetővé teszik, hogy a városi területeken keletkező nagy mennyiségű esővizet kezeljék, elkerülve az utakon és lakott területeken kialakuló elöntéseket.
- **Biodiverzitás növelése:** A városi víztestek természetes élőhelyet biztosítanak számos növény- és állatfaj számára.
- **Éghajlatváltozás mérséklése:** A kék infrastruktúra hozzájárulhat a város hőmérsékletének szabályozásához, különösen a nyári hőhullámok idején, mivel a vízfelületek hűtik a környezetet. Ez különösen fontos az éghajlatváltozás hatásainak mérséklése szempontjából.

Közösségi terek fejlesztése: A vízparti területek különleges rekreációs lehetőségeket biztosítanak a helyi lakosok számára. **Csapadékvíz-gazdálkodás javítása:** A városi területeken a csapadékvíz egyre nagyobb kihívást jelent. Az intelligens csapadékvíz-kezelési rendszerek telepítése, mint például a zöldtetők, esőkertek és vízelvező rendszerek, segíthet csökkenteni a vízterhelést a városi csatornarendszeren, és visszatartják a csapadékot a helyszínen.

A Séd-patak revitalizálása: A Séd-patak környezetének további fejlesztése és revitalizálása nemcsak esztétikai, hanem ökológiai szempontból is jelentős előnyökkel járhat

Zöld és kék infrastruktúra integrációja: Veszprém város fejlesztési stratégiájában fontos szerepet kaphat a zöld és kék infrastruktúra összekapcsolása.

A kék infrastruktúra fejlesztése során törekedni kell a víz visszatartás különböző módszereinek kialakítására, többek között esőkertek, drénzsákok és vízáteresztő burkolatok kialakításával.

„Szivacs város” modell kialakítása és működtetése. A modell megvalósítása számos elemből áll, és a kék-zöld infrastruktúra komplex fejlesztését, összehangolását igényli, amelyek együttesen segíthetik Veszprém vízmeztartó képességének javulását, konkrét akciókon keresztül.

14. A TERMÉSZET ALAPÚ MEGOLDÁSOK LEHETŐSÉGEI VESZPRÉMBEN

A természet alapú megoldások (Nature-Based Solutions, NBS) olyan környezeti kihívásokat kezelő módszerek, amelyek a természeti folyamatokra építve fenntartható és alkalmazkodó képes megoldásokat kínálnak. Veszprém városában is egyre fontosabbá válik az olyan városfejlesztési megközelítések alkalmazása, amelyek figyelembe veszik a klímaváltozás hatásait, a növekvő urbanizáció kihívásait, valamint a helyi ökoszisztémák megóvását.

1. A természet alapú megoldások szerepe Veszprémben

A klímaváltozás egyre gyakoribb és intenzívebb csapadékeloszlás, hőhullámok és más szélsőséges időjárási események formájában hatással van a város életére. Az urbanizációval járó felületburkolatok növekedése fokozza a hősziget hatásokat, emellett terheli a csapadékelvezető rendszereket is. Az NBS alkalmazásával a szivacsprogram elemeinek a gyakorlatba való átültetésével Veszprém nemcsak a környezeti fenntarthatóságot, hanem a városi életminőséget is javíthatja.

2. Veszprém természeti és városi adottságai

Veszprém gazdag történelmi és kulturális örökséggel rendelkező város, amely sok zöldterülettel és a Séd-patak által szabdalts városrészrel rendelkezik. Az itt található természeti adottságok kiváló alapot biztosítanak az NBS alkalmazásához, különös tekintettel a város zöld és kék infrastruktúrájának fejlesztésére.

3. Természet alapú megoldások lehetőségei Veszprémben

3.1. Zöldtetők és zöldfalak alkalmazása: A zöldtetők és zöldfalak telepítése lehetőséget kínál a városi hősziget hatás csökkentésére és az energiahatékonyság növelésére. A növények borította tetők és falak természetes szigetelést biztosítanak, csökkentve az épületek hűtési és fűtési igényét. Emellett javítják a levegő minőségét és esztétikai értéket is képviselnek.

3.2. Városi parkok és zöldterületek intenzitásának, és minőségének emelése.

3.3. Vizes élőhelyek és a Séd-patak külső szakaszainak környezeti minőségének javítása A Séd-patak és környező vizes élőhelyek rehabilitációja fontos lépés lehet az ökológiai egyensúly javításában.

3.4. Esőkertek és csapadékvíz-gazdálkodás: Az drénszakok, esőkertek és áteresztő burkolatok térnyerése lehetőséget nyújtanak a csapadék természetes módon történő kezelésére és tárolására.

3.5. Közösségi erdők létrehozása.

4. A természet alapú megoldások társadalmi és gazdasági hatásai Veszprémben

Összegzés:

A természet alapú megoldások lehetőséget nyújtanak Veszprém számára a fenntartható és élhető városi környezet kialakítására. Az NBS alkalmazásával a város képes lehet jobban alkalmazkodni a klímaváltozás kihívásaihoz, miközben közösségi, környezeti és gazdasági előnyöket is nyújt.

15. KUTYAFUTTATÓK

A kiépített kutyaftuttató egy olyan játszókert, amely egyszerre szolgálja a városi polgárok és állataik pihenését, rekreációját. A professzionális kutyaftuttató bekerített, kutya-játszóeszközökkel ellátott, parkosított terület, amely köztéri berendezésekkel, ivókúttal, és kifüggesztett szabályzattal is el van látva. Kutyaftuttató elsősorban zöldfelületeken létesíthető, és felülete maga is zöldfelület, amely egyben rekreációs felület.

A létesítésre vonatkozó jogszabályok:

1998. évi XXVIII. törvény az állatok védelméről és kíméletéről;
245/1998. (XII. 31.) Korm. rendelet a települési önkormányzat jegyzőjének az állatok védelmével, valamint az állatok nyilvántartásával kapcsolatos egyes feladat- és hatásköeiről; 41/2010. (II. 26.) Korm. rendelet a kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról.
41/2010. (II. 26.) Korm. rendelet 17. §.

Veszprém belterületén 4-6 kutyaftuttató kijelölése javasolt, ami lakott területen kívül akár további kijelöléssel bővíthető.

2023-ban a Vasútállomás és környezetének rendezése kapcsán, a Vasútállomás mellett egy nini kutyaftuttató is kiépítésre került. Ezen elem esetében a kert területén 2-3 lombos fa ültetésére is sort kell keríteni, a nyári árnyékolás biztosítása végett.

Tervezett kutyafuttatók

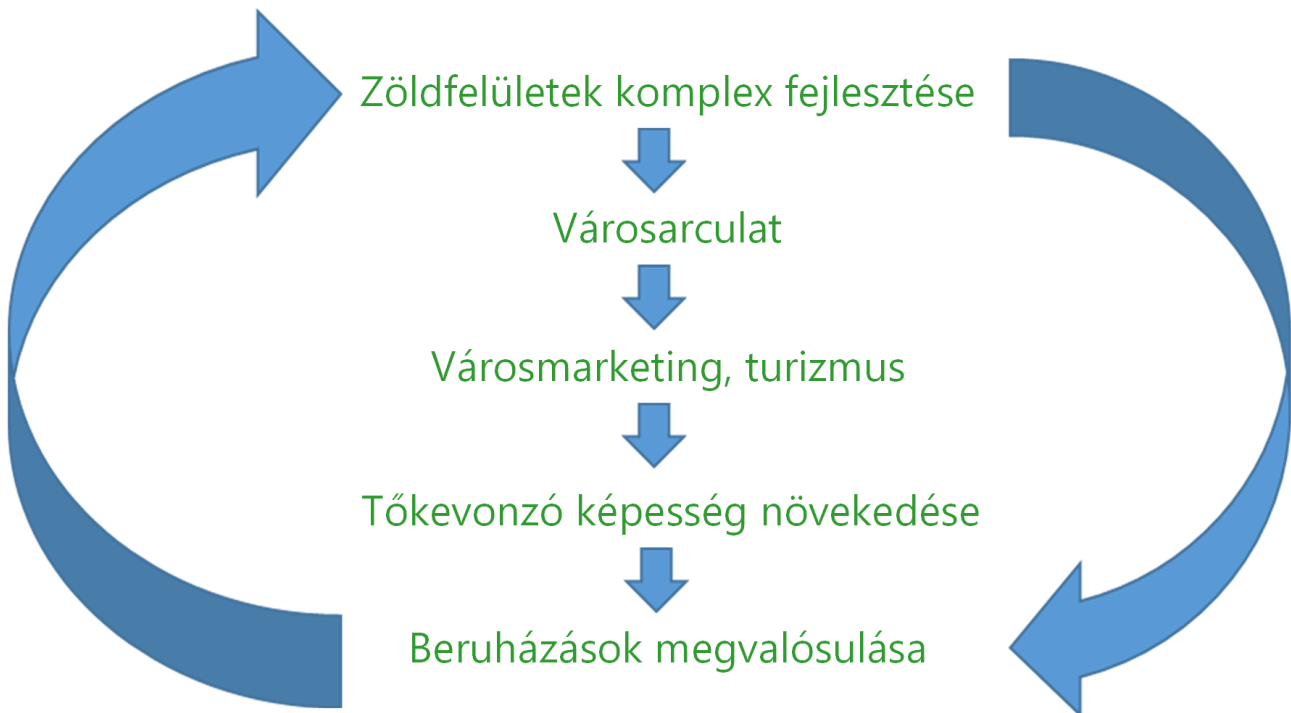
Az elmúlt években 5 kiépített kutyafuttató (Barátság park, Görgey u., Mester utca, Gulyadomb, Paál László u.) és 1 kutyaváró (vasútállomás) létesült, ezek elhelyezkedését alább mutatjuk be.

Megvalósult, kiépített kutyafuttatók 2019-2024.

16. KOMMUNIKÁCIÓ, TÁRSADALMI BEVONÁS ÉS EGYÜTTMŰKÖDÉS

A megfelelő mennyiségű és minőségű zöldfelületek kialakításának elsődleges célja az egészséges és élhető környezet kialakítása, továbbá az egyedi, egységesen jó minőségű és vonzó városarculatot elérése. A városarculatra épül a városmarketing és a turizmus, tőkevonzó képességgel bír.

- **Partnerség, társadalmi részvétel, szemléletformálás**

Az Önkormányzat a zöldterületekkel kapcsolatos feladatainak ellátása során partneri együttműködésre törekszik a lakossággal, civil szervezetekkel ill. a helyi vállalkozásokkal, a közterületek fejlesztésében és üzemeltetésében érintett cégekkel.

Lakossági és civil részvétel elmélyítése:

- Folytatjuk a Virágos Veszprém virágosító versenyt, melyet több kategóriában is meghirdetünk (tömbházak, családi házak, erkélyek).
- Folytatjuk a Városom Veszprém Mozgalom vonatkozó akcióinak, eseményeinek támogatását (virágültetések, zöldfelületi takarítások, védnökségi programok).
- Folytatjuk az együttműködést a Járókelő Egyesülettel a zöldterületi problémák hatékony megoldása céljából.

- Folytatjuk programjainkat a lakosság környezettudatosságának erősítése érdekében (Fenntarthatóság MindenKOR rendezvény, Fenntartható Gyepgazdálkodás, Házi komposztálás elősegítése, Óvodai és iskolai szemléletformáló előadások).
- Új programot hirdetünk a védett fák és egyéb helyi jelentőségű növényzet megismerésére, valamint azt összekötjük a meglévő tanösvényeinkkel.
- Továbbra is elindulunk a különböző környezetszépítő országos és nemzetközi versenyeken.
- Felkaroljuk a kisebb közösségek és civil szervezetek vonatkozó ötleteit, igényeit, melyeket tevékenyen is támogatunk.

Partnerség a cégekkel:

- Településrendezési szerződések keretében segítjük az ingatlanfejlesztések kapcsán közterületek minőségi javulását, partneri fenntartását.
- Meghirdetjük a legzöldebb munkahely és a legszebb vendéglátó terasz pályázatot.
- Lehetőséget biztosítunk a cégek számára a közterületi önkéntes közterületi munkák lebonyolítására a Városom Veszprém Mozgalom keretein belül.

Együttműködés közterületek fejlesztésében és üzemeltetésében érintett cégekkel:

- Folytatjuk rendszeres együttműködési fórumainkat közterületek üzemeltetésében és fejlesztésében érintett szervezetekkel a közterületi intézkedések hatékonyságának javítása céljából.

A sikeres városi fenntarthatóság eléréséhez Veszprémben hosszú távú, integrált városfejlesztési és társadalompolitikai stratégiák szükségesek. A helyi közösségek bevonása, a különböző érdekcsoportok közötti párbeszéd erősítése, valamint a fenntarthatósági célok középpontba helyezése elősegíti, hogy a város továbbra is fejlődjön, és élhetőbbé váljon minden lakója számára. Fontos, hogy a fejlesztési projektek során figyelembe vegyünk a különböző társadalmi csoportok eltérő szükségleteit és igényeit, így biztosítva a sikeres veszprémi fenntarthatóságot. Egy sikeres város fenntarthatósága jelentős lehetőségeket kínál, különösen a közösségi kohézió erősítésében, az esélyegyenlőség előmozdításában és a fenntartható városfejlesztés területén. A sikerhez szükséges az önkormányzat, a civil szervezetek és a lakosság közötti együttműködés, valamint a hosszú távú tervezés és a helyi igények figyelembevétele. A fenntarthatóság erősítése biztosíthatja, hogy Veszprém egy élhető, igazságos és fenntartható várossá váljon minden lakója számára.

• **Marketing, kommunikáció**

Veszprém Városa a jövőben is jól tervezett kommunikációs tevékenységet kell folytasson környezetvédelmi, zöldterületi, városfejlesztési és üzemeltetési témákban egyaránt. A lakosság tájékoztatását és megszólítását – figyelemmel a korosztályi preferenciákra – a megyei napilapban, a városi heti újságban, rádióban és televíziókban, valamint az eddigiektől hangsúlyosabban, online felületen kell eszközölnie, változatos hangvételben és megjelenési formában: közéleti rovatok, magazinok, híradások, blogok, interjúk, stb. lehetőleg úgy, hogy lehetőség nyíljon az interakcióra.

Folytatni és támogatni kell az új kommunikációs eszközöket (Veszprém Szépül, Városom Veszprém facebook oldalak, fűnyírás- és lombgyűjtési naptár, ill. az évszakonként kiadott Veszprémi Kalendárium).

Alternatív kommunikációs eszközökön is szükséges hirdetni a város „zöld” fejlesztéseit, pályázatokon, versenyeken elért eredményeit. Ilyenek többek között: a városba bevezető utak mentén álló táblák; helyijáratos autóbuszok, valamint buszmegállók hirdetési felületei; onLED kivetítőn; telepített tájékoztató táblákon; stb.

A lakossággal történő kommunikációt javítani kívánjuk ismeretterjesztő cikkek rendszeres közlésével. A Veszprémi 7 Nap hetilapban a „Zöld sarok,” rovat keretében ismeretterjesztő, közérthető módon történjen meg a helyi zöld értékek bemutatása. Ennek célja többértű. Egyrészt meg kívánjuk ismertetni Veszprém zöldfelületi, természeti, dendrológiai értékeit, másrészt informálni kívánjuk a lakosságot a növényzet ültetését, gondozását érintő szabályokról és lehetőségekről. Ilyen témák többek között: fakivágás és faültetés szabályai közterületen és magánterületen; rálátási háromszögek gondozása; magánterületről kinőtt növényzetek gondozásának szabályai; közterület-szépítő akciókba való bekapcsolódás lehetőségei; favédnökségek alapítása; botanikai ritkaságok; kertgondozási praktikák; természeti értékeink bemutatása; stb. Az elmúlt években több mint 80 cikk született a „Zöld Sarok” rovatban, és továbbiak is készülnek az aktuális témák függvényében, helyi szakemberek tollából.

Az Önkormányzat célja a közterületi fejlesztések kapcsán megfelelő tájékoztatás mellett a véleményezési lehetőség biztosítása. Fontos hogy a kommunikációnk kétirányú legyen, mely által a lakossági visszajelzések, vélemények, javaslatok kellő teret kaphatnak. Ennek érdekében folytatni kell a korábbi társadalmi egyeztetési gyakorlatot (lakossági fórumok, utca fórumok, képviselői fogadóórák, közmeghallgatások), ezek mellett célszerű folytatni a közösségi tervezés módszerének érvényesítését is.

17. A KÖZÉPTÁVÚ STRATÉGIAI CÉLOK ÖSSZEGZÉSE

Zöldfelületi elemek fejlesztésének ütemezése	Középtávú cél 2025-2030	Prioritás 1	Prioritás 2	Prioritás 3	Prioritás 4	Prioritás 5
Séd völgye mozaikos zöldfelületeinek kiegészítése						
Közlekedési területek menti növénytelepítések (fasor, cserjesor, esőkertszerű telepítés)						
Csapadékvíz megtartását célzó beavatkozások						
Magántulajdonú, zöldterületi övezeti besorolású területek rendezési tervi kezelése						
Zöldfelületi rekonstrukciók folytatása: Az egyetemi városrész területe						
Erdőkert létesítés						
Ehető erdő létesítés						
Holtfa program folytatása						
Vámosi úti temető favisszapótlás						
Városüzemeltetési szoftver						
Zöldfelület fenntartáshoz kapcsolódó szakmai ismeretek megtartása						
Digitális fakataszter						
Fenntartás korszerű gépparkkal való felszerelése						
Kommunikáció, marketing						
Fás növények faj- és fajtagazdagság növelése						
Faállomány mennyiségi, és minőségi megtartása						
Virágos gyep program területi növelése						
Iparterületi fásítás						
Védnökségi program folytatása						
Talajszonda telepítés						

18. EREDMÉNYEK SZÁMOKBAN

A zöldstratégiában foglalt szakmai célok megvalósulását időszakonként kontrollálni szükséges. Az ellenőrzés elemei az éves szakmai beszámolók, valamint 5 évente a stratégia teljes felülvizsgálata.

A monitoring során vizsgált paraméterek az alábbi értékeket mutatják:

indikátor	2019	2024
egy és kétnyári virágfelület	960 m ²	960 m ²
évelőfelület	4.218 m ²	7085 m ²
cserjefelület	48.071 m ²	63.967 m ²
faállomány	26.179 db	28.896 db
fapótlási egyenleg (fapótlás/fakivágás >=1)	több év átlagában teljesül	teljesül
mikroerdők	0	1 (Dózsavárosi Fiókkönyvtár)
ehető erdők	0	1 folyamatban (Vilonyai úti parkrészen)
esőkertek	0	1 (Rózsa u. 48.) +1 előkészítés alatt
szárazkertek	0	1 tervezett
közösségi kertek	2	4 (Paál L. garázstelep, Csikász u. 2., Mester u., Vilonyai u. 4.)
komposztközösség	0	2 (Csikász u., Mester u.)
etnobotanikus kert	0	1 (Erzsébet sétány/Zöld Város)
holtfák	0	2 (Erzsébet sétány; Damjanich u. 1.)
védnökség alá vont fák száma	300	461
vadvirágos gyepek	16.600 m ²	17.500 m ²
extenzív művelés alá vont gyepfelületek	26 ha	26 ha
városi méhészet helyszíne	0	1 előkészítés alatt (HŐFORG Kft. Haszkovó úti telephelyén)
zöldfelületek eszmei értéke	13.419.381.836 Ft	20.002.235.541 Ft

19. ÖSSZEGRZÉS

A dokumentum 2025 és 2029 közötti időszakra határoz meg stratégiai célokat és feladatokat. A középtávú feladatokon túl a stratégia összhangot keres más városi és magasabb szintű stratégiákkal. Az ITS szerint a város kiegyensúlyozott fejlesztésének egyik záloga a minőségi városi környezet megőrzése, fejlesztése és fenntartása. Az aktív, fiatalodó és környezettudatos város egyebek mellett a zöldfelületek megőrzésével és minőségi fejlesztésével alakítható ki.

A zöldfelület a városok nélkülözhetetlen eleme, a városi élettér szövetének biológiailag aktív területei, amelyek kiemelt szerepet játszanak a települések ökológiai egyensúlyának és a városlakók egészségének fenntartásában. A zöldterületek erősítik a kötődést és a városkép alapvető meghatározói. A városi zöldfelületek jelenlétének különösen nagy szerepe van a városi életminőség megőrzésében.

A település természeti és épített értékekben rendkívül gazdag. Veszprém zöldfelületi ellátottsága összességében megfelelő, ugyanakkor az aktív rekreáció és sportolás lehetősége bővítést igényel. A kedvező sűrűségben elhelyezkedő zöldfelületek egységes zöldfelületi rendszert alkotva, jól tagolják a városszövetet. A város nagy kiterjedésű gondozott zöldfelületekkel rendelkezik, ugyanakkor zöldfelületeinek egy része folyamatos megújításra szorul. Az elmúlt években több nagy ívű rekonstrukció befejeződött, és folyamatban vannak további projektek. A zöldfelületként szabályozott területek közül sok telek magántulajdonban van, amelyek terület-felhasználási rendezése fontos feladat.

A város egyedi zöldfelületi arculatának meghatározója az elmúlt 40-50 évben telepített nagy számú örökzöld és egzóta növény, amely a város közterületeit arborétum hangulattal ruházza fel. Ez a zöldfelületi örökség speciális odafigyelést igényel, ami az egyre csökkenő rendelkezésre álló élőmunka és forrás mellett nehezen biztosítható. A klímaváltozás, a zöldfelületekkel szemben támasztott igények, a munkaerőpiac alakulása egyértelművé teszik, hogy a stratégiának a gazdasági, ökológiai és társadalmi fenntarthatóságot kell szem előtt tartania.

A klímaadaptációs képességek növelése, az ökológiai szempontok érvényesítése és a társadalmi igények kielégítése a rendelkezésre álló erőforrások átrendezését, új módszerek és technológiák alkalmazását igénylik. A takarékoskodás a zöldfelület gazdálkodás terén is a fenntarthatóbb megoldások felé visz, amely szemléletváltást és szélesebb körű partnerséget kíván.

A kiterjedt partnerség növeli az elkötelezettséget a zöld ügyek iránt és jelentősen csökkentheti a zöldfelület gazdálkodás költségeit. A zöldstratégia végrehajtásának meghatározó pillére a bevonáson keresztül a közösség szemléletformálása, környezeti nevelése.

A város települési léptékben a zöldhálózati kapcsolatok erősítésére, zöld sétányok és utcafásítások megújítására helyezi a hangsúlyt. A faállomány a zöldfelület legértékesebb eleme, megőrzése és

fejlesztése a stratégia kiemelt célja. A stratégia másik pillére a biodiverzitás megőrzését szolgáló aktivitások.

A város közterületein alkalmazott innovációk példaként szolgálnak a város lakóinak. Egyik ilyen innováció a mélymulcsos művelés bevezetése közterületen, amely a növények tápanyag utánpótlása mellett kedvezőbb mikroklímát teremt a dísznövényeknek és csökkenti a gyomosodást is. A másik új technológia az alternatív városi gyepgazdálkodás elterjesztése, amely nemcsak a biodiverzitást és a hatékonyságot növeli, de változatosabb karakterű gyepek, parkok és kerek jönnek létre. A város partner az új, fenntarthatóbb technológiák megismertetésében, lakossági terjesztésében, a minőségi városi környezet fejlesztéséért.

A stratégia felfrissítése során különös hangsúlyt kaptak a városi biodiverzitás megőrzését szolgáló tevékenységek. Fokozott figyelmet fordítunk ezek alkalmazására mind a fenntartásban, mind beruházásokat előkészítő tervezési folyamat során. A jól működő városi ökoszisztémák fenntartása jelentősen javíthatja az emberi egészséget és jólétet, és hozzájárul az éghajlatváltozás mérsékléséhez és az ahhoz való alkalmazkodáshoz. A biodiverzitás elősegítésére irányuló tevékenységek nemcsak a városi zöldfelületek minőségét növelik, hanem hozzájárulnak a veszprémi ökoszisztéma szolgáltatások megőrzéséhez, fejlesztéséhez, ezáltal az általános társadalmi jólét biztosításához. Veszprém város középtávú stratégiai célkitűzése, hogy 2030-ra saját kategóriájában Európa húsz legélhetőbb városa közé kerüljön. A felsorolt aktivitások segítik e cél elérését.

A stratégia végrehajtását az 5 év leteltével felül kell vizsgálni. A következő középtávú stratégiát a felülvizsgálat eredményei szerint alakítja ki a város.

Függelék

ZÖLD MINIMUM

A zöldfelületek létesítésének, felújításának általános követelményei Szakmai segédlet beruházások, felújítások, helyreállítások végzéséhez Veszprém 2024

A zöldfelületek létesítésének és felújításának minimális követelményei Veszprém közigazgatási területén lévő közterületek, közhasználatú intézményi területek, közhasználatú állami tulajdonú területek vonatkozásában, bármely építtető esetében:

A jelen szabályzatban előírt szakmai rendelkezéseket a megrendelő egyéb előírásokkal összefüggésben kell értelmezni.

A szakági kompetencia megjelenése a fejlesztési folyamatban

A szakági bevonás kulcspontjai az alábbiak:

- tervezés, terv egyeztetés, tervezői konzultáció (bevonásért felelős: megrendelő/beruházó szervezet; szakági tervezéssel megbízott szervezet)
- helyszíni egyeztetések a kivitelezővel és alvállalkozóival (bevonásért felelős: megrendelő/beruházó szervezet; generálkivitelező; műszaki ellenőr)
- műszaki átadás-átvételi eljárás, utógondozás, üzemeltetésre történő átadás-átvétel folyamata (bevonásért felelős: megrendelő/beruházó szervezet; generálkivitelező; műszaki ellenőr)

A zöldfelületekkel kapcsolatos szakági kérdésekbe bevonandó szervezetek és szakemberek:

- VMJV PH Városüzemeltetési Iroda, Kovács Zoltán irodavezető. Szakági referens: Haluza János parkfenntartási ügyintéző, 30/581-7617; jhaluza@gov.veszprem.hu
- VKSZ Zrt. Parkgondozási Csoport. Szakági referens: Pernesz Kata csoportvezető, 20/348-1144; perneszk@vkszrt.hu

A városi közhasználatú zöldfelületek tervezése során az alábbi kritériumoknak megfelelően kell a tervezőnek eljárnia, a tervezési, előkészítési folyamat során:

- szükséges szakági konzultáció megtartása
- vízvisszatartás lehetőségeinek vizsgálata;
- kék-zöld infrastruktúra integráció lehetőségének vizsgálata;
- a feladattól függően, a biodiverzitást elősegítő elemek tervben való szerepeltetése
- a 282/2024.(IX.30.) korm. rendelet szerinti esetekben zöldfelületi tanúsítványt kell beszerezni;
- ajánlott lombos fa és fenyő telepítési jegyzék alkalmazása

Tervezőnek, a fenti szempontokkal kapcsolatosan is nyilatkozatot kell tennie a tervezői nyilatkozatában, ha közhasználatú zöldfelületeket tervez Veszprémben.

Elérhetőségek:

VMJV Polgármesteri Hivatal központi száma: 88/549-100

Városüzemeltetési Iroda vezetője: Kovács Zoltán 88/549-100/130

Üzemeltetési csoport vezetője: Öveges Bálint 88/549-botanikai43

Parkfenntartási ügyintéző: Haluza János 88/549-100/348

VKSZ Zrt. Parkgondozási Csoport vezetője: Pernesz Kata, 20/348-1144

- **Zöldfelületek kivitelezése - általános követelmények**

A telepítésre szánt növényanyag általános minőségi követelményei

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény intézkedik mindazokról a követelményekről, eszközökről, jogokról és kötelezettségekről, amelyeket a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény alapján az Országgyűlés elfogadott.

A szakszerűség és minőség a növényanyag, a szerves anyagok kertépítészeti alkalmazása terén is a szabványok betartásával a létesítés és fenntartás műszaki-ökológiai követelményeinek megfelelően történjen.

A növénytelepítések (a telepítendő növények faja, fajtája, száma, mérete) feleljenek meg a tervdokumentációban előírtaknak, illetve a külön előírásoknak. Minden növénynek faj- és fajtaazonosnak, betegség- és sérülésmentesnek kell lennie.

A 282/2024.(IX.30.) Korm. rendelet további előírásokat fogalmazott meg a kivitelezés során felhasználható növényi alapanyagok zöld védjegyéről.

- **Fakivágás, faültetés**

Fakivágás kizárólag fakivágási engedély (határozat) birtokában, szükség esetén tervezői kijelölést követően, szükséges esetben tervezői művezetéssel történhet. A fakivágási kérelmet a kivitelező nyújtja be a települési zöld infrastruktúráról, a zöldfelületi tanúsítványról és a zöld védjegyről szóló 282/2024.(IX.30.) Korm. rendelet szerinti nyomtatványon. A fakivágási kérelmet VMJV PH Közigazgatási Iroda (Veszprém, Óváros tér 9.) részére kell benyújtani. A kérelem előzetes szándékáról tájékoztatni kell Haluza János parkfenntartási ügyintézőt (30/581-7617), aki elvégzi az előzetes favizsgálatot.

A fakivágási táblázatban, illetve a tervlapon „kivágandó”-nak megjelölt fák eltávolítását az adott helyszínhez igazodó, legbiztonságosabb technológiával kell végrehajtani.

A fakivágást tuskómarás vagy a tuskó gépi kiemelése követi - műszaki leírás szerint -, majd a kitermelt részek (gallyak, törzsek, tuskók) elszállítása következik a depóniába. A tuskókiemelés után a kikerülő termőföldet vissza kell tölteni. A hiányzó termőföld mennyiséget pótolni kell.

A kivágott fás szárú növényeket a beruházás/felújítás keretében, annak terhére és azzal egyidejűleg kell pótolni. A fapótlások költsége a kiviteli munkák része.

A fakivágás engedélyezése a 282/2024.(IX.30.) Korm. rendelet szerint történik.

Átültetés

Kifejlett fák átültetésre való kijelölése csak az erre alkalmas körülmények esetén javasolt. Az "átültethető"-nek megjelölt fákat úgy kell kiemelni, hogy azok megtartsák életképességüket és ne sérüljenek, illetve ne szenvedjenek esztétikai károsodást. Az átültetésekkel kapcsolatban a kivitelezőnek előzetesen egyeztetnie kell a megrendelővel. A fák sikeres átültetése érdekében a vonatkozó szakmai szabályokat be kell tartani.

- **Favédelem**

Az építési munkálatok során a terven megtartásra javasolt faegyedek megfelelő favédelme szükséges. Ez a gyökérszóna, a fatörzs és lombkorona védelmét jelenti az MSZ 12042:2019 szabvány (Fák védelme építési területeken) szerint.

A megmaradó facsoportok esetében a kivitelezés során sérülési veszélynek kitett területeken szükséges védőzónák kijelölése, lehatárolása. Ezekben a védőzónákban belül semmilyen építési, tárolási munkálatot nem szabad végezni, a járműközlekedés is tilos. A védőzónákat minimum 180 cm magas, dróthálós védőkerítéssel kell körülvenni. Lehetőség szerint a védőzóna kerítését a lombkorona talajra eső vetületének szélső határvonalától 1,5 m távolságra kell felállítani.

A kivitelezési munkálatok organizációs tervei, valamint a tervlapok feltüntetik a fák gyökérszónás védőhatárait (védőkerítéssel megóvándó fák esetében) vagy a kivitelezés alatt fizikai védelmet (kalodázást) igénylő fákat.

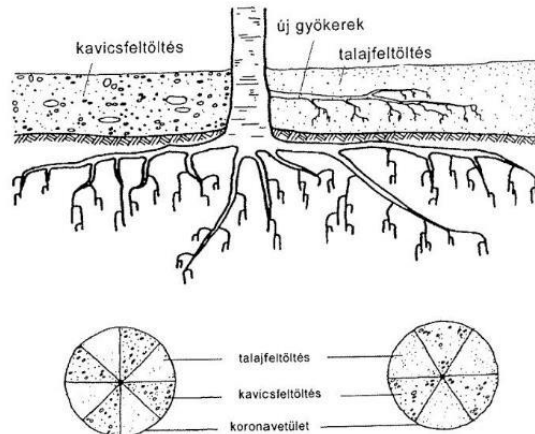
Amennyiben a felújítási munkálatok szoliter fák közelében történnek, veszélyeztetve azok földalatti vagy föld feletti részeit, védőkalodák elhelyezése is szükséges az érintett fák körül. A favédelmi kerítés, illetve a kalodák kialakítási módját az 1. és 2. ábra tartalmazza.

Ha elkerülhetetlen a feltöltés vagy a bevágás, akkor a maximum 30 cm magas feltöltésre levegő és vízáteresztő anyagot kell használni a mellékelt ábrán bemutatott módon (kavics és termőtalaj

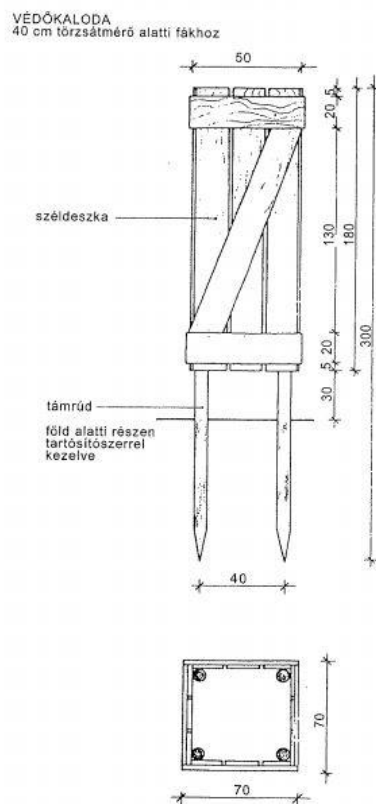
feltöltés váltakozva), amely szellőzőszelvényként működik. Nagyobb szükségessé feltöltés esetén betongyűrűs védelem alkalmazandó.

A gyökérvédő beavatkozás legközelebb 200 cm-re lehet a törzshöz viszonyítva végezni.

A kiviteli terv készítése során faegyenként meg kell határozni a megtartandó fák esetében szükséges favédelmi beavatkozásokat. Ilyen intézkedések többek között: favédelmi kerítés, kalodázás, betongyűrűs védelem, speciális gyökérvédelem feltöltés során, továbbá korszerű gyökérvédelmi megoldások alkalmazása, pl.: gyökérterelő, gyökérgát, védőcsövezés, ültetődoboz, Stockholm faültetési rendszer.

1. ábra: Favédelem: A gyökérvédő kialakításának módja feltöltés esetében

2. ábra: Favédelem: védőkalodázás javasolt módja fák esetében

Stockholm-módszer (SFR-rendszer) technikai leírását a Gardenfutura Kft. oldalán lehet megtalálni. Össességében a módszer eredményeképpen erőteljesebbé válik a fák gyökérszónája, jó szerkezetű, a gyökérszóna által beszórt szerkezeti talajréteg, melynek jó vízgazdálkodása révén, míg a burkolatba ültetett fák életkörülménye megfelelővé válik. Nem utolsó sorban kontrolláltan megoldható a tápanyag utánpótlás biztosítása.

Cserje-, évelő-, és egynyári telepítés

- Cserjék minőségi követelményei:
Konténeres cserjék minimálisan megkövetelt mérete: Kont 2L 30/40. A telepítést követően 5-8 cm vastag mulcs terítés szükséges.
- Rózsatelepítés:
A rózsatelepítés során alkalmazni kell a szabadföldi rózsák szabványát (MSZ 12174:1996 Szabadföldi rózsák).
- A talajminőség iránti követelmények a cserjék, rózsák esetében is megegyeznek a fáknál közölt előírásokkal. A telepítést követően 5-8 cm vastag mulcs terítés szükséges.

• Évelő dísznövények telepítése

- Az évelők telepítésénél használt klasszikus és biztonságos eljárás a konténeres növényanyag alkalmazása. A telepítés sűrűsége függ az alkalmazott fajoktól és fajtaktól, ezek méreteitől, növekedési ütemétől.
- A termőtalaj javasolt vastagsága legalább 40 cm.

Évelőágyban vagy akár szoliterként alkalmazott évelő kiültetések esetén könnyen bekövetkezik a terület elgyomosodása, ezért a telepítést követően 5-8 cm vastag mulcs terítés szükséges. Ennek folyamatos pótlásáról gondoskodni kell a teljes felületzárás eléréséig.

• Hagymás-gumós dísznövények, egynyári dísznövények

- Mind az egynyáriak, mind az évelők, mind a rózsák esetében elengedhetetlen feladat a gyepes területek és az említett növényágyak közti gyepszegély kialakítása és a rendszeres gyepszegélyvágás, valamint a folyamatos gyomtalanítás és az elvirágzott növényi részek eltávolítása.

• Gyepesítés

- A tervezési területen a telepítés általában fűmagvetéssel történik. Magvetés esetén a füvesítés 5-6 dkg/m² fűmaggal történik a megfelelően előkészített és rendezett, lazított felületen. Kivétel lehet az intenzív és azonnali használat vagy esztétikai okból előírt gyepszőnyeg telepítés. A füvesítést követően indokolt lehet a terület esőztető öntözése. Eredménytelen füvesítés esetén felületét kell végezni, vagy az egész műveletet meg kell ismételni.

• A vonatkozó jogszabályok, szabványok

- 282/2024.(IX.30.) korm. rendelet a települési zöldinfrastruktúráról, a zöldfelületi tanúsítványról és a zöld védjegyről
- 28/2021.(VI.24.) Ör. a fás szárú növények védelméről, kivágásáról és pótlásáról
- 2009. évi XXXVII. Tv. Az erdőről és az erdő védelméről
- 23/2017. (IX.28.) Ör. A településkép védelméről
- 39/2014. (X.31.) önkormányzati SzMSz
- 24/2017. (IX.28.) Ör: Helyi Építési Szabályzat és Szabályozási Terv
- 221/2008. (VIII. 30.) Korm. Rendelet a parlagfű elleni közérdekű védekezés végrehajtásának, valamint az állami, illetve a közérdekű védekezés költségei megállapításának és igénylésének részletes szabályairól
- 8/2022. (III.24.) Ör. a közterületek használatáról
- A köztisztasággal összefüggő tevékenységekről szóló 30/2014. (VI.30.) Ör.
- 78/2003. (XI.27.) GKM rendelet a játszótéri eszközök biztonságosságáról
- Útügyi Műszaki Előírás - Közutak tervezése (ÚT 2-1.201:2008 szabvány)
- MSZ: 7487-2:1980 Közmű- és egyéb vezetékek elrendezése közterületen. Elhelyezés a térszín alatt
- MSZ:EN 7487-3:1980 Közmű- és egyéb vezetékek elrendezése közterületen. Elhelyezés a térszín felett
- a villamosművek, valamint a termelői, magán- és közvetlen vezetékek biztonsági övezetéről szóló 2/2013. (I.22.) NGM rendelet
- a növényvédelemről szóló 2000. évi XXXV. törvény
- a növényfajták állami elismeréséről, valamint a szaporítóanyagok előállításáról és forgalomba hozataláról szóló 2003. évi LII. törvény
- a fás szárú növények védelméről, kivágásáról és pótlásáról szóló 28/2021.(VI.24.) önkormányzati rendelet
- UT 1-1.145:2001 A közutakon végzett munkák elkorlátozási és forgalombiztonsági szabályzata
- UT 2-1.163:2005 A külterületi közutak menti fásítás szabályozása a forgalombiztonsági szempontok figyelembevételével
- MSZ 12170:1997 Díszfaiskolai termékek követelményei
- MSZ 12172:2019 Díszfák és díszcserjék ültetése települések közterületein
- MSZ 20210-1:1982 Ültetési anyag erdősítések és fásítások céljára. Általános előírások
- MSZ 20210-2:1982 Ültetési anyag erdősítések és fásítások céljára. Fenyőcsemeték
- MSZ 20210-3:1982 Ültetési anyag erdősítések és fásítások céljára. Lombos fafajok csemetéi
- MSZ 20210-4:1983 Ültetési anyag erdősítések és fásítások céljára. Cserjecsemeték
- MSZ 20210-5:1983 Ültetési anyag erdősítések és fásítások céljára. Suhángok és sorfák
- MSZ 7482-2:1980 Közmű- és egyéb vezetékek elrendezése közterületen. Elhelyezés a térszín alatt

- MSZ 7487-3:1980 Közmű- és egyéb vezetékek elrendezése közterületen. Elhelyezés térszín felett
- Játszóterei eszközök és ütésálló felületek biztonságtechnikai követelményei: MSZ-EN 1176-1:2018, MSZ-EN 1176-2:2018, MSZ-EN 1176-3:2018, MSZ-EN 1176-4:2017, MSZ-EN 1176-5:2008, MSZ-EN 1176-6:2018, MSZ-EN 1176-7:2008, MSZ-EN 1177:2018

- **A roncsolt területek helyreállítása**

A beruházás/felújítás/hibaelhárítás munkafolyamatának része a kivitelezés során érintett valamennyi burkolat, kiépített és kiépítetlen zöldfelület helyreállítása, amelyeket a kivitelezés bármilyen formában érintett. Ilyenek a gépek vonulási útjai, parkolói, építőanyag és törmelék depóniák, egyéb kiépített vagy kiépítetlen területek.

Kiépített zöldfelületeken az eredeti állapotot kell helyreállítani, azzal a pontosítással, hogy a járművek által korábban kitaposott gyepfelület is füvesítendő zöldfelületnek minősül.

Kiépítetlen területeken a zöldfelületek helyreállításának tartalma: a szemét és a törmelék leszedése, kövek leszedése, elszállítása; finom tereprendezés; termőtalaj terítése 10 cm vastagságban; füvesítés 4 dkg/m² fűmag telepítésével, hengerezés, beöntözés; utógondozás az 5. pontban leírtak szerint.

A kivitelező/rendezvényszervező köteles készre jelenteni az igénybe vett közterület helyreállítását, amelyet a közterület fenntartó szervezet, vagy VMJV PH ellenőriz. A helyreállítás akkor van készen, amikor az ellenőrzést végző szervezet átvette azt. A helyreállítás készre jelentését emailen a következő elérhetőségre kell megküldeni:

VMJV Polgármesteri Hivatal, Városüzemeltetési Iroda

- **Zöldfelületek utógondozása**

- **Az utógondozás időtartama**

A zöldfelületek utógondozásának időtartama – amennyiben a kiviteli szerződés lehetőséget ad rá – a műszaki átadás lezárásának napjától számított 1 év.

- **Az utógondozás minimális műszaki tartalma**

- Fák utógondozása:

- támrendszer igazítása, javítása, pótlása; kötözőanyag ellenőrzése, feszítése, pótlása;
- fatányérok igazítása, gyomtalanítása havonta egyszer;
- öntözés április 15. és szeptember 30. között a vegetációs időszakban az időjárás függvényében;
- elhalt csemeték kiszedése, pótlása fajta és méret azonos csemetével a vegetációs időszak végén;

- automata öntözőrendszer kezelése, javítása, szerelvények pótlása, a vízdíj fizetésével együtt;
- növényvédelem szükség szerint;
- fák metszése szükség szerint;
- lombgyűjtés és elszállítás szükség szerint;
- takarítás szükség szerint;
- garanciális bejárás, az elhalt növények pótlása a fenntartási időszak végén.

Cserjék és évelők utógondozása:

- gyomtalanítás havonta egyszer;
- mulcs rendezése, pótlása (ha van);
- öntözés az időjárás függvényében;
- elhalt növények kiszedése, pótlása fajta és méret azonos növénnyel a kora tavaszi vagy a késő őszi időszakban;
- automata öntözőrendszer kezelése, javítása, pótlása a vízdíj fizetésével együtt;
- növényvédelem szükség szerint;
- metszés szükség szerint;
- takarítás, szemét gyűjtés és elszállítás rendszeresen a teljes naptári év folyamán;
- lombgyűjtés és elszállítás szükség szerint,
- garanciális bejárás, az elhalt növények pótlása a fenntartási időszak végén.

Gyepfelületek utógondozása:

- a friss gyeptelepítés öntözése az időjárás függvényében;
- ezt követően a vegetációs időszakban fűnyírás és kaszálék elszállítása 3-4 hetente;
- szemét gyűjtés és elszállítás rendszeresen;
- a kifoltosodott gyepfelület felülvetése szükség szerint a kora tavaszi vagy a késő őszi időszakban;
- lombgyűjtés és elszállítás szükség szerint;
- garanciális bejárás, a kifoltosodott részek felülvetése a fenntartási időszak végén.

• **Utcabútorok, játszóelemek, ivókutak**

Veszprém közterületein és intézményi területein általában fém építésű utcabútorok telepíthetők (pl. mmcité LV250, vagy hasonló).

Játszóeszközök: az MSZ-EN 1176:2018 és MSZ-EN 1177:2018 szabványok, valamint a játszótéri eszközök biztonságosságáról szóló 78/2003. (XI.27.) GKM rendeletnek megfelelő eszközök telepíthetők. Az eszközök átadási dokumentációját a szabvány és a GKM rendelet követelményei szerint kell összeállítani a kivitelezőnek.

Az ivókutak, csobogók átadási dokumentációjának része a megfelelőséget tanúsító vízminőség vizsgálati jegyzőkönyv.

- **Az átadási dokumentáció tartalma**

A fejlesztési, felújítási projekt műszaki átadását követő 10 munkanapon belül a kivitelező szolgáltatja a megrendelő/beruházó szervezet részére - lehetőség szerint elektronikusan vagy elektronikusan és papír alapon - a beruházás átadási dokumentációját az alábbiak szerint.

A/ A beruházás adatlapjának tartalma:

Fejlesztés megnevezése:

Kivitelező neve, elérhetősége:

Zöldfelületet kivitelező alvállalkozó neve, elérhetősége:

Utógondozás kivitelező általi kezdőnapja és időtartama:

Garanciális időszak kezdete és vége:

Létesített zöldfelület naturális adatai:

(fák, cserjék, évelők darabszáma, gyepfelület mérete; padok, szemétyűjtők, ivókutak, buszvárók, játszóeszközök, egyéb építmények felsorolása, darabszáma)

Az átadott dokumentumok jegyzéke:

(műszaki leírás, növényjegyzék, ültetési tervlapok, megvalósulási terv, köztéri berendezések és játszóeszközök dokumentációja és tanúsítványai; garanciával kapcsolatos nyilatkozatok, stb.)

B/ Az átadási dokumentáció (elektronikus formában és/vagy papír alapon)

- műszaki leírás, növényjegyzék, ültetési tervlapok, megvalósulási terv, köztéri berendezések és játszóeszközök dokumentációja és tanúsítványai; garanciával kapcsolatos nyilatkozatok, első használatbavételt megelőző szabványossági felülvizsgálat jegyzőkönyve, vízminőség vizsgálat jegyzőkönyve, stb. elektronikus formában;

- burkolatok, táblák, közművek, felszerelések és berendezések dokumentációi;

- fák és köztéri berendezések felmérése: dwg formátumban a pontszerű objektumok, xlsx formátumban a pontokhoz tartozó adattáblák szolgáltatása a térinformatikai rendszer számára.

Az átadási dokumentációt a megrendelő/beruházó szervezet továbbítja VMJV PH Városüzemeltetési Iroda részére.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Zöldfelületi Helyzetkép (Veszprém, 2024.)
- Zöldinfrastruktúra füzetek 1. - Vízáteresztő burkolatok (Budapest, 2018.)
- Zöldinfrastruktúra füzetek 2. - Zöldhomlokzatok (Budapest, 2018.)
- Zöldinfrastruktúra füzetek 3. - Vízérzékeny tervezés a városi szabadtereken (Budapest, 2018.)
- Zöldinfrastruktúra füzetek 4. - Városi fák és közművek kapcsolata - (Budapest, 2018.)
- Pápai Veronika-Biró Borbála: Ökológikus zöldfelületek városi alkalmazása (Budapest, 2016.)
- Dr. Gyulai Iván: Ember- és talajkímélő kertgazdálkodás (Miskolc, 2019.)
- Klímaadaptív gyepgazdálkodás a városban („VKSZ” Zrt. és Szent István Egyetem, Veszprém, 2021.)
- Berlin Urban Nature Pact (2023)
- Éghajlatváltozási alkalmazkodáskutatás a hazai mezőgazdaságban (Agrárgazdasági Kutatóintézet, 2018.)
- A biológiai sokféleség megőrzésének 2030-ig szóló nemzeti stratégiája (2023.)